

VAN AANKOMST NAAR TOEKOMST

**EEN LEIDRAAD
VOOR ZIJ
DIE MENSEN
OP DE VLUCHT
WARM WILLEN
ONTHALEN
(EN VOOR ZIJ
DIE DIT AL DOEN)**

COLOFON

Vijf regiocoördinatoren voor 'Vrijwilligers voor mensen op de vlucht' van Vluchtelingenwerk Vlaanderen ondersteunen en versterken lokale vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven die werken voor en met mensen op de vlucht. Wil jij weten wie wij zijn en wat wij doen? Surf dan naar vluchtelingenwerk.be ¹!

Deze Starterskit kwam tot stand in samenwerking met Gastvrij Netwerk vzw en dankzij de steun van de Vlaamse Overheid. Deze starterskit bouwt verder op eerdere publicaties van Gastvrij Netwerk en Vluchtelingenwerk Vlaanderen: de Toolkit van [Gastvrij Netwerk](#) ² (2018) en de [Inspiratiegids 'Ondersteuningsnetwerken Kwetsbare Gezinnen op de vlucht'](#) ³ (2022).

REDACTIE

Vluchtelingenwerk
Vlaanderen

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Tine Claus,
Kruidtuinstraat 75,
1210 Brussel

Vluchtelingenwerk
Vlaanderen vzw

VORMGEVING

Bert Blondeel

Met deze starterskit willen wij jou wegwijs maken in het vrijwilligerswerk voor en met mensen op de vlucht. **Wil jij graag mensen op de vlucht warm onthalen of doe jij dat al?** Wij bieden jou een pakket aan met basisinformatie die jou verder op weg kan helpen. Maar ook: op welke organisaties kan jij beroep doen om antwoorden te vinden? En welke handige tips hebben andere burgers voor jou?

LEESWIJZER

Je kan deze starterskit in één keer doornemen of je pikt er tussen andere bezigheden door net dat thema uit waar jij meer over wilt weten. De structuur van deze kit geeft je de mogelijkheid om snel die informatie terug te vinden die jij zoekt.

In het eerste deel staan we stil bij de procedure die mensen op de vlucht doorlopen wanneer ze in België om bescherming vragen. Daarna overlopen we met jou de stappen die nieuwkomers in Vlaanderen en Brussel (moeten) ondernemen wanneer ze een verblijfsdocument krijgen.

Ons doel is niet om jou álle informatie te geven (dat kunnen wij ook niet). Wij willen jou een basisinzicht aanreiken in het traject dat mensen op de vlucht in Vlaanderen en Brussel doorlopen. We reiken je hierbij voor elk hoofdstuk een netwerkkaart en tools aan om samen met nieuwkomers en anderen aan de slag en op stap te gaan. We doen dit omdat we geloven dat hun situatie beter leren kennen jou een duidelijker beeld kan geven van het complexe parcours dat mensen op de vlucht doorlopen. Maar ook omdat een netwerkkaart jou de vrijheid geeft om zelf te bepalen op welke manier jij mensen op de vlucht wil ondersteunen.

Heb je de starterskit helemaal doorgenomen en heb je nog vragen? Achteraan vind je de contactgegevens van onze steunpunten voor vrijwilligers voor mensen op de vlucht. Ben je benieuwd naar wat andere burgers doen? Meld je dan aan op ons ontmoetingsplatform [WeWelcome.be](https://www.wewelcome.be)⁴ en verbind met vrijwilligers voor mensen op de vlucht in Brussel en Vlaanderen.

“

Vrijwilliger **Paul**

Als mensen bereid zijn iets belangeloos te doen, dan ga je als maatschappij een stapje vooruit. Je leert ook enorm veel. Je ervaart dingen, komt met mensen in contact, en hoort allerlei verhalen die je anders nooit zou ervaren. Maar daar moet je het niet per sé voor doen. Je moet het doen om je tijd zinvol te besteden voor jezelf en voor anderen.

”

Bron: Vluchtelingenwerk Vlaanderen⁵

INHOUD

DEEL 1

Bescherming aanvragen 8

Verblijfsstatuten 8

Procedures 9

Opvangcrisis 16

DEEL 2

Integreren en Inburgeren 22

Inburgeringstraject 22

Nederlands oefenen 24

Buddy worden 25

Werk zoeken 28

Realiteitscheck 28

Zoeken naar werk 29

Werk gevonden 32

Woning zoeken 34

Woning gevonden 36

Maatschappelijke dienstverlening 40

Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) 40

Huis vol papieren 42

Opleiding volgen 44

Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers 44

Wachtlijsten 45

Wat na het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers? 46

De weg naar en keuze tussen opleidingsmogelijkheden 48

Herenigen met het gezin 50

Uitdagingen tijdens de procedure 50

Uitdagingen na de procedure 52

Zorgen voor 54

Het eerste contact 54

Hulpverleningsnetwerk 55

Zelfzorg 56

Wat nu? 60

Ons aanbod voor vrijwilligers 61

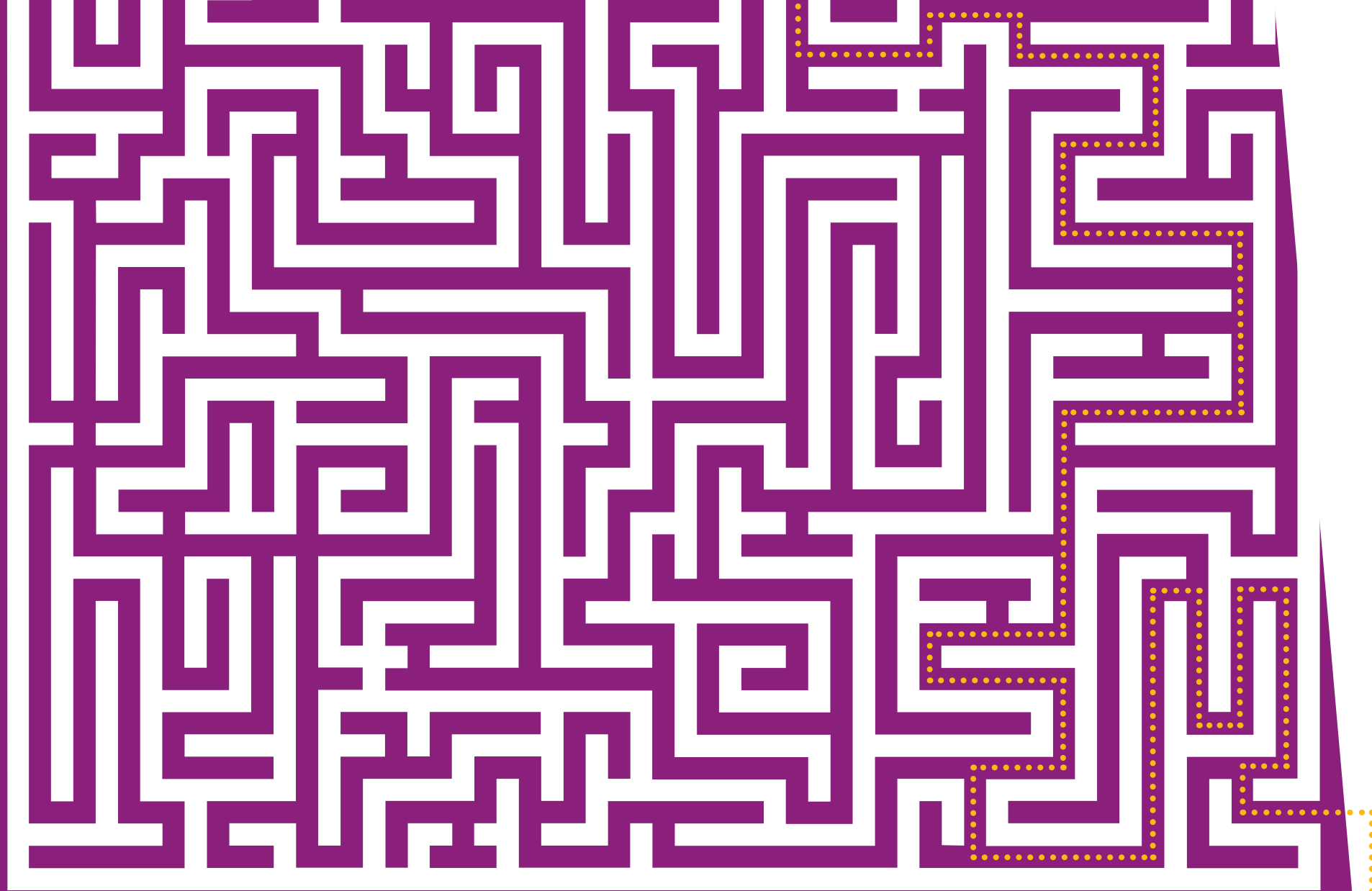
1. <https://vluchtelingenwerk.be>

2. <https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/gastvrijnetwerk-toolkit-2018-finaal.pdf>

3. <https://vluchtelingenwerk.be/publicatie/inspiratiegids-gezinnen-op-de-vlucht>

4. <http://www.wewelcome.be>

5. <https://vluchtelingenwerk.be/week-van-de-vrijwilliger-paul>

DEEL 1

BESCHERMING AANVRAGEN

VERBLIJFSSTATUTEN

Elke persoon die het thuisland ontvlucht heeft en zich in ons land bevindt heeft het recht om bescherming aan te vragen in België.

Omdat de Europese Unie (EU) richtlijn 2011/55/EG activeerde naar aanleiding van de Oekraïne-crisis in maart 2022, kunnen mensen die Oekraïne ontvluchtten door het oorlogsgeweld het statuut tijdelijke bescherming aanvragen. Het is voor de eerste keer dat de EU dit statuut en de bijhorende uitzonderlijke procedure activeert. De EU deed dit, om ervoor te zorgen dat lidstaten minder druk ervaren om mensen die uit dit conflictgebied komen op te vangen en te begeleiden. De lidstaten vangen immers al mensen op die vluchten van andere conflicten. Zij volgen doorgaans de normale procedure.

De normale procedure is het verzoek tot internationale bescherming. De media en de brede bevolking noemen de mensen die deze procedure volgen asielzoekers. Ze kunnen internationale bescherming krijgen via een vluchtelingenstatuut of een statuut subsidiaire bescherming. Wat het verschil is tussen deze twee statuten leggen we je later in dit hoofdstuk uit.

Eerst zullen we je meenemen in de twee soorten procedures (de uitzonderlijke en de normale) die mensen op de vlucht doorlopen wanneer ze in België (tijdelijke of internationale) bescherming aanvragen. We staan ook stil bij hun rechten in deze periode en wat jij kan doen om hen te ondersteunen.

PROCEDURES

Tijdelijke bescherming

Personen die tijdelijke bescherming willen aanvragen moeten zich registreren aan het registratiecentrum van de **Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)** in Brussel (op het moment van schrijven is dit aan het Eurostation, Victor Hortaplein 40, Brussel). Medewerkers van de DVZ zullen vragen stellen en vingerafdrukken nemen. Als aan de voorwaarden voldaan is, krijgt de verzoeker het statuut tijdelijke bescherming. Bij een negatieve beslissing kunnen de verzoekers een verzoek tot internationale bescherming indienen of beroep aantekenen.

Omdat Oekraïners meteen het tijdelijk beschermingsstatuut krijgen, stopt de procedure hier. Dit wil zeggen dat zij meteen naar de gemeente of stad mogen gaan waar zij willen verblijven. Daar zal de persoon of het gezin in een collectief opvangcentrum, een nooddorp of bij een gastgezin terecht komen die de stad, gemeente of het gastgezin via #PlekVrij voorziet. Tijdelijk beschermden mogen ook zelf een woning zoeken of verblijven bij familie of vrienden. Indien de person(en) kwetsbaarheden vertonen kunnen ze op het moment van schrijven terecht in het collectief opvangcentrum Ariane in Brussel. Ze kunnen daar verblijven tot het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil) hen kan doorverwijzen naar een gemeente die een opvangplaats heeft. Hoe sneller dit gebeurt, hoe beter. Personen die in Ariane verblijven kunnen zich namelijk niet inschrijven in een stad of gemeente. Hierdoor kunnen ze niet alle rechten verbonden aan tijdelijke bescherming openen.

Voor vragen rond het statuut of andere verblijfsdocumenten kunnen tijdelijk beschermden terecht bij het **Centrum voor Algemeen Welzijn** (CAW). Daarnaast ontwikkelde de overheid het **info-Ukraine.be platform** ⁶ die hen in hun taal wegwijs maakt in de procedure en de verder stappen die ze kunnen ondernemen nadat ze tijdelijk bescherming kregen (lees verder vanaf [hoofdstuk twee](#)).

Internationale bescherming

Om internationale bescherming aan te vragen moet de persoon zich aanmelden bij de DVZ aan de grens (luchthaven bijvoorbeeld) of op het grondgebied (Pachecolaan in Brussel). De DVZ registreert het verzoek, zal vragen stellen, vingerafdrukken nemen, en de verzoeker een standaardformulier laten invullen. Verzoekers om internationale bescherming krijgen niet meteen een verblijfsstatuut. Ze doorlopen vanaf dan een asielprocedure om aan te tonen dat ze voldoen aan de voorwaarden om het vluchtelingenstatuut of statuut subsidiaire bescherming te krijgen.

BELANG VAN EEN ADVOCaat

Het is belangrijk om een **advocaat** te raadplegen gespecialiseerd in vreemdelingenrecht van zodra de persoon internationale bescherming aanvraagt. Een goede advocaat kan een cruciale rol spelen in de slaagkansen van de procedure. De advocaat kent de procedures en kan de procedure samen met de nieuwkomer voorbereiden, bewijsmateriaal opsturen, en beroep aantekenen tegen een beslissing.

Helaas is het soms zo dat advocaten onvoldoende beschikbaar zijn voor hun cliënt.

WAT KAN JIJ DOEN?

*Jij kan de nieuwkomer meegeven dat het mogelijk is om van advocaat te veranderen. Het **Bureau voor Juridische Bijstand** kan de nieuwkomer hierbij helpen. Daarnaast kan je de nieuwkomer zelf helpen bij de voorbereiding van de procedure. Om te weten hoe je dit best kan doen, kan je de advocaat raadplegen of bellen naar onze infolijn. Een advocaat of onze medewerkers kunnen jou immers vertellen waar de nieuwkomer best op let en wat jouw rol kan zijn in de voorbereiding. Je kan er ook terecht met andere vragen, zoals ‘help, ik heb een anderstalig document. Hoe kan ik dit vertalen?’ of ‘ik begrijp niets van deze juridische termen, kan je mij duiding geven?’. Voor dit laatste kan ook de website van het **Agentschap Integratie en Inburgering (AgII)** voor jou een nuttig instrument zijn. Het AgII is namelijk gespecialiseerd in Vreemdelingen- en Internationaal Familierecht.*

AAN TE VRAGEN DOCUMENTEN

De eerste stap voor zij die bij de DVZ het statuut internationale bescherming aanvragen is het ophalen van een Attest van Immatriculatie ofwel de Oranje kaart bij het **gemeentebestuur** van de (gewenste) woonplaats. Deze kaart is een voorlopig verblijfsdocument dat bewijst dat de asielpcedure loopt en de aanvrager in afwachting van een beslissing recht heeft om in België te verblijven. Ze kunnen het Attest afhalen door het gemeentebestuur de ‘Bijlage 26’ te tonen die ze ontvingen van de DVZ bij hun registratie in Brussel.

INTERVIEWS

Daarna kan **de DVZ** de verzoeker uitnodigen voor een ‘Dublin-interview’. Dit gebeurt alleen wanneer de DVZ ziet dat de verzoeker eerder in een ander Europees land was waar hij/zij asiel had moeten aanvragen. Dat komt door Europese regelgeving (Dublinverordening) die mensen op de vlucht verplicht om in het land van binnenkomst (dit is vaak Griekenland, Italië, Cyprus of Spanje) internationale bescherming aan te vragen. Tijdens het Dublin-interview vraagt de DVZ waarom iemand naar België kwam en dus de andere lidstaat verliet.

De DVZ kan beslissen om de persoon terug te sturen naar dat land. Maar om verschillende redenen, zoals slechte behandeling in dat land, kan de DVZ beslissen om het verzoek om internationale bescherming toch te behandelen in België. Dan zal de DVZ de verzoeker opnieuw uitnodigen voor een interview. Tijdens dat interview zal een medewerker aan de hand van een vragenlijst kort vragen waarom de persoon vluchtte uit het thuisland.

Daarna zal het **Commissariaat-generaal van de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)** de persoon uitnodigen voor een tweede interview. Hier zal een medewerker gedurende enkele uren dieper ingaan op de reden voor de vlucht. Het is een (emotioneel) zwaar interview. Na ongeveer zes maanden (afhankelijk van de situatie kan dit langer duren) beslist het CGVS of de verzoeker een vluchtelingenstatuut, statuut subsidiaire bescherming of geen statuut krijgt. Minderjarigen die hun thuisland ontvluchtten zonder hun ouders mag de overheid tot de leeftijd van achttien jaar nooit het land uitwijzen.

HET VLUCHTELINGENSTATUUT EN SUBSIDIAIRE BESCHERMING

Een persoon kan een vluchtelingenstatuut krijgen, wanneer die voldoet aan de criteria bepaald door de Conventie van Genève. Dit is een verdrag dat een vluchteling omschrijft als een persoon die vreest voor vervolging, omwille van ras, godsdienst, nationaliteit of politieke overtuiging. Maar ook omdat de persoon tot een bepaalde sociale of etnische groep behoort en zich buiten het thuisland bevindt. Een erkende vluchteling ontvangt een elektronische vreemdelingenkaart A die bewijst dat de persoon legaal in België verblijft. Deze kaart is vijf jaar geldig. Na vijf jaar kan de persoon de A-kaart omzetten naar een elektronische vreemdelingenkaart B die een onbeperkt verblijfsrecht opent.

Wanneer iemand niet voldoet aan de criteria bepaald door de Conventie van Genève, maar toch gevaar loopt bij terugkeer naar het thuisland, kan deze persoon een statuut subsidiaire bescherming krijgen. Het gevaar staat dan omschreven als ‘een risico op reële schade’ door onmenselijke behandeling, ernstige bedreigingen door een gewapend conflict, of de doodstraf. Denk bijvoorbeeld aan de Syrische burgeroorlog. Wie subsidiaire bescherming heeft, krijgt een elektronische vreemdelingenkaart A. Deze is een jaar geldig, waarna je deze twee keer kan verlengen voor een periode van twee jaar. Na deze periode van vijf jaar, wordt de A-kaart omgezet naar een onbeperkt verblijfsrecht met een B-kaart.

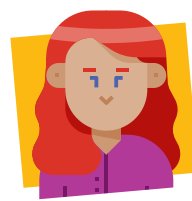
! Het kan zijn dat een nieuwkomer een ander soort vreemdelingenkaart heeft, bijvoorbeeld een F-kaart. Als dit zo is, neem dan eens een kijkje op de website van het Agentschap Integratie en Inburgering ⁷ (AgII) om te kijken wat dit betekent.

Wanneer de verzoeker geen statuut krijgt kan de persoon beroep aantekenen of

opnieuw een verzoek om internationale bescherming indienen bij de DVZ (volgend verzoek).

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ PROCEDURE

Een handig instrument dat jou kan helpen bij het informeren van de verzoeker is het informatieplatform voor asielzoekers in België ontwikkeld door Fedasil. Daar kan je informatie vinden over de asielprocedure via audiofragmenten op maat en in de taal van de asielzoeker. Ook het CGVS biedt informatie aan over de asielprocedure op maat van de asielzoeker. Je kan de audio- en videofragmenten in de taal van de nieuwkomer beluisteren op asylum.belgium.be⁸.

Tip van Christine, vrijwilliger bij SIAL Lubbeek

Ik heb ook net de website 'Helder Recht' ontdekt en me direct op hun nieuwsbrief geabonneerd. Deze website is zeer interessant, omdat we met veel vragen moeilijk snel onze weg naar heldere antwoorden vonden en vinden.

WAT KAN JIJ DOEN TIJDENS DE PROCEDURE?

We geven je graag mee dat het belangrijk is om de nieuwkomer geen valse hoop te geven. De DVZ en het CGVS behandelen immers elke asielaanvraag op individuele basis, waardoor het moeilijk is om de slaagkansen te veralgemenen. Wat jij kan doen is er 'zijn' voor de persoon. Zoals je kon lezen, telt de asielprocedure verschillende stappen en kan het een lange, complexe en emotioneel zware procedure zijn. De nieuwkomer is namelijk nog maar net het thuisland ontvlucht en had vaak nog geen kans om eventuele trauma's te verwerken vooraleer ze met anderen te delen. Bovendien blijft het een procedure waar de slaagkans op succes niet gegarandeerd is, waardoor dit voor de nieuwkomer een onzekere periode is die stress met zich meebrengt. Omdat de persoon nog in de asielprocedure zit heeft die minder ruimte dan anderen om beroep te doen op extra zorg. Hoe je de persoon psychosociaal kan ondersteunen leggen we je uit in het achtste hoofdstuk.

Manibu is 21 jaar en ontvluchtte Pakistan

In het dorp waar ik woonde, kende iedereen iedereen en alle deuren stonden open, je kon bij iedereen binnenwandelen. Dat gevoel mis ik hier nog altijd, maar vooral toen ik pas in België aankwam, was dat een grote aanpassing voor me. Ik kende de taal niet, had geen familie en vrienden om me heen, en de deuren van de andere huizen waren gesloten. We bleven hier veel meer binnen en het duurde even voordat ik hier contacten kon leggen. Die eerste maanden waren toen erg zwaar voor me.

Bron: Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Mahaba is 21 jaar en vluchtte uit Syrië

Mijn broer en ik woonden eerst een jaar lang samen in een asielcentrum. Dat was een moeilijke tijd. We woonden met zovelen samen. We waren allemaal anders en we hadden weinig tot geen privacy.

Bron: Vluchtelingenwerk Vlaanderen

RECHT OP OPVANG

Tijdens de volledige asielprocedure heeft de verzoeker om internationale bescherming recht op opvang. In normale omstandigheden zal de nieuwkomer eerst enkele dagen verblijven in het aanmeldcentrum beheerd door **Fedasil** in Brussel (Klein Kasteeltje). Daarna zal de verzoeker verhuizen naar een groot opvangcentrum of een lokaal opvanginitiatief (LOI) waar de persoon tot het einde van de procedure zal verblijven.

Wanneer de nieuwkomer in een opvangcentrum verblijft, zal een **maatschappelijk assistent** de nieuwkomer verder inlichten over de procedure en huisregels in het centrum. De assistent zal gedurende het volledige verblijf een belangrijk aanspreekpunt zijn bij vragen over de stand van zaken van de asielprocedure, het contact met de advocaat, vertalingen en het aanvragen van documenten, en het sociaal welzijn van de nieuwkomer.

In het opvangcentrum heeft de nieuwkomer recht op materiële steun, zoals eten, kledij en zakgeld, en ook op sociale, medische en psychologische bijstand. Daarnaast kunnen medewerkers en vrijwilligers gratis activiteiten voor of samen met hen voorzien, zoals Nederlands oefenen, spelen met de kinderen of yogaworkshops. Toch zijn deze activiteiten vaak beperkt, waardoor mensen die in het centrum verblijven zich vervelen. Vooral wanneer ze de eerste vier maanden nog niet mogen werken, ze te jong zijn om te mogen werken, of omdat deze centra afgelegen liggen. Als er al vrijetijdsorganisaties in de buurt van het centrum zijn, dan zijn die vaak geen alternatief door de kostprijs.

WAT KAN JIJ DOEN?

Opvangcentra zijn steeds op zoek naar mensen die iets ontspannend willen organiseren! Wil jij verzoekers graag helpen om hun Nederlands te verbeteren, wil je hen meenemen om een rondje te lopen of heb je andere ideeën? Ontdek dan eens op de [website van Fedasil](#)⁹ of er een opvangcentrum is in jouw buurt en spreek hen aan.

Kamal

Het leven in het opvangcentrum was in het begin moeilijk. In Bangladesh had ik een normaal leven als kind. Ik ging naar school, kwam terug thuis bij mijn familie en ging spelen. In het centrum zat ik in een kamer met 12 à 16 mensen. Ik verschoot daar wel van. De kamer leek een oud soldatenkotje. Er was ook niet veel te doen en ik had geen geld om iets buiten het centrum te doen. Regelmatig kwam er een groep vrijwilligers langs in het centrum (**KAJ de Mug**¹⁰). Dat was fantastisch (glimlacht). We deden veel activiteiten en uitstapjes zoals voetballen of een weekendje weg, en dat was allemaal gratis.

Bron: Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Wanneer nieuwkomers in een woning (ook wel lokaal opvanginitiatief (LOI) genoemd) verblijven, zijn ze in tegenstelling tot in een opvangcentrum zelfstandiger. Ze wonen immers in een gemeubelde privéwoning en staan zelf in voor de dagelijkse basisbehoeften, zoals boodschappen doen. Vluchtelingenwerk Vlaanderen is voorstander van LOI's, omdat ze een positief effect hebben op het welzijn en integratie van de nieuwkomer, en goedkoper zijn dan grote opvangcentra.

In een LOI is een **maatschappelijke assistent van het OCMW** het aanspreekpunt voor de bewoners, wanneer ze sociale en medische vragen hebben, of vragen gerelateerd aan de asielprocedure. Voor andere zaken zijn ze op zichzelf aangewezen. Dit is niet evident voor nieuwkomers, door de taalbarrière of omdat ze geen mensen kennen die hen wegwijs kunnen maken in de stad of gemeente.

WAT KAN JIJ DOEN?

Gemeentes met een LOI zoeken vaak mensen om de bewoners op weg te helpen. Denk bijvoorbeeld aan samen naar de bank gaan om een afspraak te maken of de huisvuikalender uitleggen. Zoek eens op of er in jouw buurt een LOI is en pols of een nieuwkomer wat steun kan gebruiken. Bespreek samen met de nieuwkomer en de maatschappelijk assistent wat jullie voor elkaar kunnen betekenen.

De nieuwkomer kan er ook voor kiezen om zelf opvang te voorzien, maar dan heeft de persoon alleen recht op medische hulp. Geef de nieuwkomer zeker mee dat het belangrijk is dat de DVZ en het CGVS weet waar de verzoeker woont en hen dus ook laat weten wanneer het adres wijzigt. Ook wanneer de nieuwkomer een volgend verzoek indient, geldt dit principe.

! Ongeacht waar de nieuwkomer woont tijdens de asielprocedure, is er het recht om te werken (zowel betaald als vrijwilligerswerk) vier maanden nadat een verzoek tot internationale bescherming is ingediend en de persoon de minimumleeftijd heeft om te mogen werken.

MINDERJARIGEN

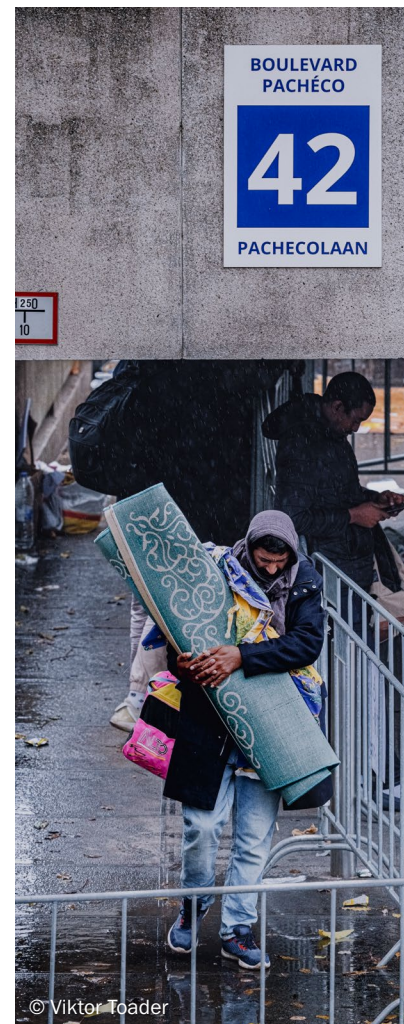
Minderjarigen die zonder hun ouders het thuisland ontvluchtten (ook wel niet-begeleide minderjarigen genoemd (NBMV) hebben gedurende de asielprocedure recht op bijzondere bescherming. Dit wil zeggen dat ze, onder andere, recht hebben op een **voogd** en in een apart opvangcentrum of LOI mogen verblijven. Opgelet, niet alle NBMV komen in aanmerking voor dit laatste. Wanneer de NBMV aankomt in ons land zullen medewerkers in een Observatie-en Oriëntatiecentrum nagaan of de NBMV specifieke medische of psychologische noden heeft. Indien dit niet het geval is zal de minderjarige terecht komen in het gewone opvangnetwerk (zie hierboven). Dit is vaak niet ideaal voor hen, gezien het leeftijdsverschil met de anderen, de

leefomstandigheden, en het gebrek aan materiaal om zich optimaal te ontplooiën. Wil je graag weten hoe je hen extra kan ondersteunen? Blader dan snel even door naar het zesde hoofdstuk of spreek een opvangcentrum of LOI aan. Een ander interessant aanspreekpunt voor jou kan [Minor Ndako](#)¹¹ zijn. Zij zoeken steunfiguren die samen met jongeren op stap willen gaan.

Burgers kunnen voogd worden van een niet-begeleide minderjarige. Lees er meer over op de website van de overheid.

OPVANGCRISIS

Op het moment van schrijven stellen we vast dat de overheid niet in staat is om voldoende opvangcapaciteit te voorzien voor mensen op de vlucht die recht hebben op opvang. Hierdoor verblijven duizenden mensen op straat zonder bescherming. Tijdens de nacht kunnen enkelen van hen terecht in daklozencentra of informele opvangnetwerken, maar ook die zijn verzadigd.

Ondertussen staan burgerinitiatieven en middenveldorganisaties in voor het voorzien van dagelijkse behoeften, zoals eten, kledij of een wasbeurt.

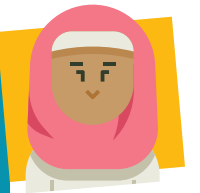
WAT KAN JIJ DOEN?

Ook jij kan je aansluiten bij zo'n initiatief of doneren. Op onze website geven we een overzicht van organisaties die op zoek zijn naar spullen. Ben je op zoek naar een initiatief of wil je graag iets doen, maar weet je niet zo goed waar te beginnen. Contacteer dan een van onze regiocoördinatoren via onze website. Tot slot kan je samen met anderen jullie gemeente stimuleren om een 'solidaire gemeente' te zijn die mensen op de vlucht warm onthaalt.

Vrijwilliger Leyla kookt wekelijks voor mensen op straat

Toen ik hoorde dat er mensen in Brussel op straat belandden in de kou, besloten Liza en ik na onze les impulsief de trein te nemen richting het Klein Kasteeltje. Eenmaal aangekomen daar, konden we niets anders dan actie ondernemen en bestelden we enkele maaltijden online voor diegene die daar op straat zaten. Hieruit ontstond het idee om te beginnen koken, zodat deze mensen toch konden worden voorzien van één volwaardige maaltijd per dag.

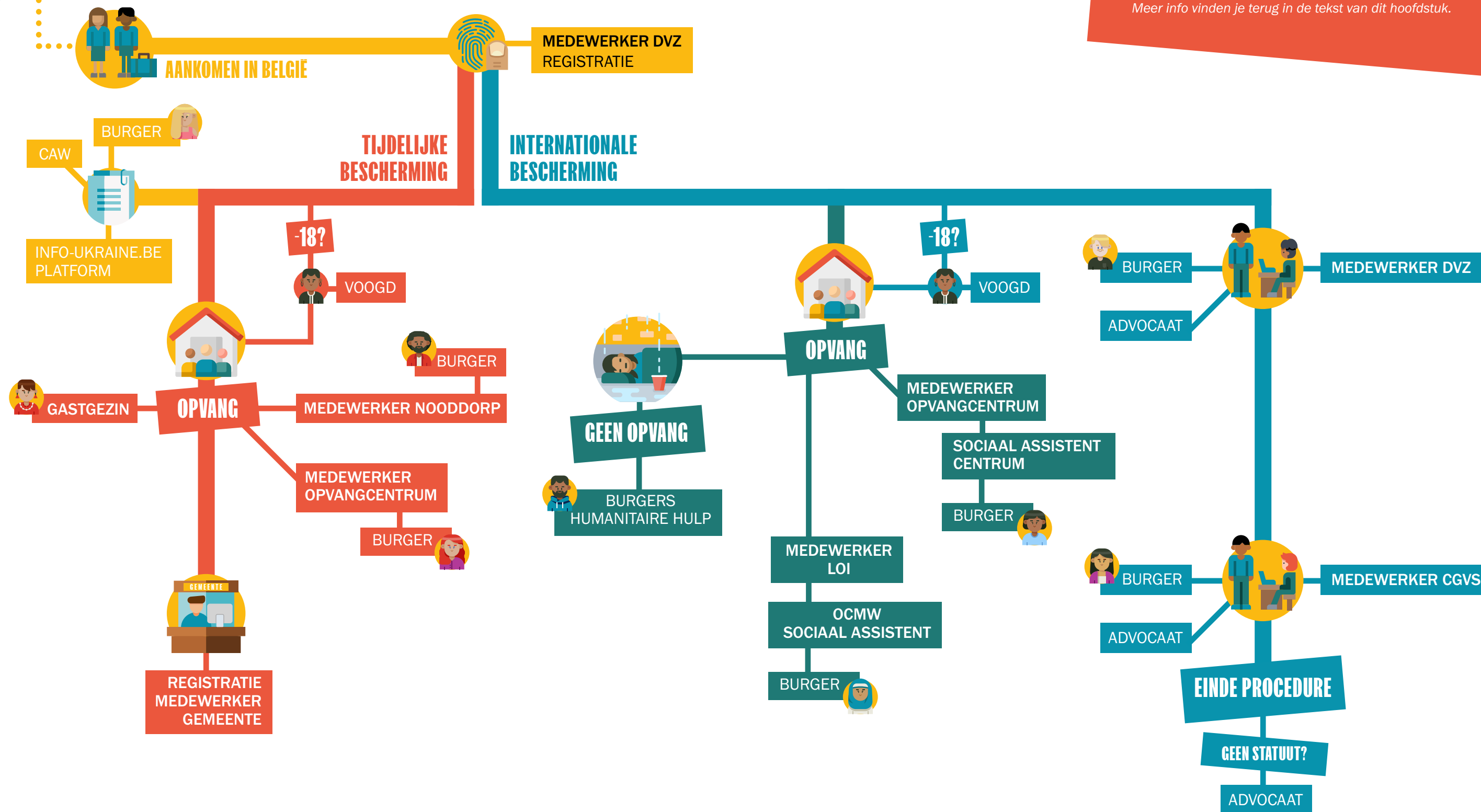
Bron: [Vluchtelingenwerk Vlaanderen](#)¹²

Links en bronnen:

6. Het info-Ukraine.be platform: <https://info-ukraine.be/nl/ondersteuning-belgie>
7. Website van het Agentschap Integratie en Inburgering (AGII): <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsdocumenten/elektronische-vreemdelingenkaarten>
8. Audio- en videofragmenten op asyluminbelgium.be: <https://asyluminbelgium.be>
9. Website Fedasil: <https://www.fedasil.be/nl/opvangcentra>
10. KAJ de Mug: <https://www.facebook.com/groups/277784172320771/about/>
11. Minor Ndako: <https://minor-ndako.be/watwedoet/steunfiguren/>
12. Vluchtelingenwerk Vlaanderen: <https://vluchtelingenwerk.be/blog/vrijwilliger-leyla-kookt-wekelijks-voor-mensen-op-straat>

BESCHERMING AANVRAGEN

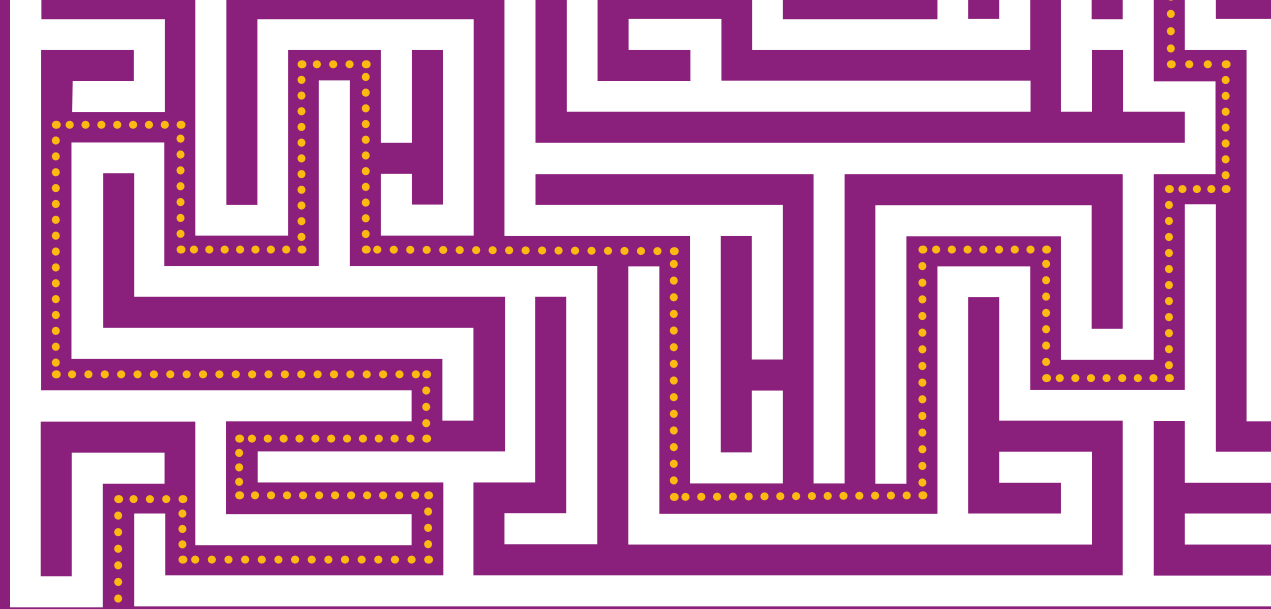

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die bescherming aanvraagt.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

DEEL 2:

Het statuut tijdelijke bescherming, vluchteling of subsidiaire bescherming krijgen, betekent voor een nieuwkomer de start van een nieuw leven in België. De onzekerheid die het vluchten en de procedure kenmerkt, is vervangen door stabiliteit, meer kansen, en bijgevolg de mogelijkheid om een toekomst in een ander land uit te bouwen.

Toch is dit geen zorgeloze periode want erkenning krijgen betekent ook het opvangcentrum of lokaal opvanginitiatief verlaten, en dus een woning zoeken wat in een oververhitte woningmarkt niet makkelijk is. Je moet een heleboel administratie in orde maken. In deze periode schakelt de overlevingsmodus waarin velen een lange tijd zaten, zich langzamerhand uit. Die verandering kan onverwerkt(e) verlies, stress en zelfs trauma naar de oppervlakte brengen.

In de volgende hoofdstukken nemen we je mee in het traject dat de nieuwkomer verder zal afleggen. We staan ook stil bij de rol jij kan aannemen, om hen zo goed mogelijk thuis te laten voelen en te ondersteunen in de verder stappen die ze ondernemen.

INTEGREREN EN INBURGEREN

INBURGERINGSTRAJECT

Van zodra nieuwkomers tijdelijke of internationale bescherming krijgen en 18 jaar zijn, zal het Vlaams [Agentschap voor Integratie en Inburgering](#) (AgII) of de stedelijke agentschappen in Antwerpen ([Atlas](#)) en Gent ([Amal](#)), hen per brief uitnodigen om binnen de drie maanden een afspraak te maken in een van hun kantoren in Vlaanderen of Brussel. Daar zal een medewerker de nieuwkomer onthalen, vragen stellen, en doorverwijzen naar een [trajectbegeleider](#) die op een later tijdstip met de persoon zal afspreken.

INBURGERING VOOR TIJDELIJK BESCHERMDEN

Personen met een tijdelijk beschermingsstatuut zijn niet verplicht om op de uitnodiging in te gaan, maar mogen dit wel. Voor hen is een vereenvoudigd inburgeringstraject voorzien. Dat bestaat uit een cursus Nederlands (NT2) en een reeks infosessies rond werk, verblijf, school, welzijn, wonen of inburgering. Indien ze dit traject volgen krijgen ze een trajectbegeleider toegewezen die individuele begeleiding voorziet, hen toeleidt naar lokale dienstverlening, de infosessies, en het NT2-aanbod. Op de website van het AgII kan je meer informatie vinden over het traject en de [brochures](#)¹³ ‘Voel je thuis in Vlaanderen’ en ‘Voel je thuis in Brussel’ in verschillende talen.

INBURGERING VOOR INTERNATIONAAL BESCHERMDEN (ERKENDE VLUCHTELINGEN OF SUBSIDIAIR BESCHERMDEN)

Internationaal beschermden moeten een [inburgeringstraject](#)¹⁴ volgen. Dat zal de trajectbegeleider hen vertellen. Het inburgeringstraject is een traject waarbij de nieuwkomer Nederlandse lessen volgt (NT2), ontdekt hoe onze samenleving in elkaar zit via een cursus maatschappelijke oriëntatie (MO), nieuwe mensen ontmoet via een participatie- en netwerktraject, en nieuwe vaardigheden leert of werk zoekt (traject naar werk) met als doel een weg te vinden in de maatschappij. De nieuwkomer zal een inburgeringscontract moeten ondertekenen waarin staat dat de persoon zich voor deze vier doelen (of vier pijlers genoemd) zal inzetten. De trajectbegeleider zal de nieuwkomer begeleiden door gedurende het volledige inburgeringstraject samen praktische informatie te bespreken, plannen te overlopen, vragen te beantwoorden, en onduidelijkheden te verhelderen. Op de [website van het AgII](#)¹⁵ kan je een video vinden over het inburgeringstraject in verschillende talen.

Een van de eerste stappen die de begeleider met de nieuwkomer zal overlopen is een afspraak maken met een [taalconsulent](#). De consulent zal samen met de nieuwkomer overlopen wat zijn of haar onderwijsniveau en talenkennis is, alsook een test afnemen om het niveau van het Nederlands te bepalen. Hierna gaan ze op zoek naar een geschikte school die Nederlandse lessen (NT2) geeft. Ondertussen zullen ze bekijken wanneer en in welke vorm de nieuwkomer de cursus maatschappelijke oriëntatie (MO) kan starten. Zo biedt het AgII verschillende cursusvormen aan afhankelijk van het profiel van de cursist.

Ook zal de trajectbegeleider de nieuwkomer doorverwijzen naar een tewerkstellingsbureau en uitleggen dat verplichte inburgeraars een traject van 40 uur moeten uitvoeren (participatie- en netwerktraject) waarbij ze participeren aan sociale activiteiten die in een Nederlandstalige context plaatsvinden. Vormen van sociale activiteiten kunnen activiteiten in duo of in groep zijn, vrijwilligerswerk of een stage.

De inburgeraar kan samen met de begeleider bespreken in welke volgorde hij of zij het traject wil afleggen. Als alles goed verloopt, krijgt de nieuwkomer op het einde van

het volledige inburgeringstraject een inburgeringsattest. Dit attest is een belangrijk bewijs wanneer de nieuwkomer later de Belgische nationaliteit wil aanvragen.

WAT KAN JIJ DOEN?

Jij kan de nieuwkomer helpen om zich te integreren en thuis te laten voelen. In de praktijk is het immers niet zo eenvoudig voor nieuwkomers om het (vereenvoudigd) inburgeringstraject te volgen en snel tot een goed eind te brengen. Zo organiseren officiële lesinstanties bijvoorbeeld naast de lesmomenten te weinig aanbod waar de nieuwkomer Nederlands kan oefenen.

*Jij kan samen met de nieuwkomer Nederlands oefenen of je aansluiten bij een groep burgers die oefentafels Nederlands organiseren voor anderstaligen. Zoek eens op of er burgers zijn die in jouw buurt conversatietafels voor anderstaligen organiseren en stuur hen een berichtje. Heb je nog geen contact met een nieuwkomer of vind je niet meteen een groep waar je je bij kan aansluiten, vraag dan eens na bij de **gemeente**, een **school** die Nederlandse lessen geeft of een kantoor van het **AgII** of er mensen zijn die ondersteuning kunnen gebruiken. Bespreek dan samen met hen hoe je dit het best kan aanpakken. Indien je van start gaat, surf dan eens naar oefenkansen.be¹⁶ of de [website van het AgII](https://www.agii.be)¹⁷. Je kan er nuttige tools en tips vinden die jou kunnen inspireren om verder aan de slag te gaan. Vraag ook gerust advies aan de school of de gemeente, of wissel online uit met **andere vrijwilligers**. Dit kan je doen via ons online ontmoetingsplatform voor vrijwilligers [We Welcome](https://www.welcometo.be)¹⁸.*

Lieve is een vrijwilliger bij Gastvrij Diepenbeek

“Wekelijks komen een achttal vrijwilligers en anderstalige nieuwkomers samen om elkaar te ontmoeten en Nederlands te praten. Wij praten over gewone dingen: feesten, tradities, gezin, kinderen, werk, enzovoort. Wij bladeren ook door de gemeentelijke infokrant ‘Teng’. We staan extra stil bij nieuws dat nieuwkomers zeker moeten weten, zoals wijzigingen in de huisvuil ophaalkalender of het zomeraanbod voor kinderen. We gaan ook in op actuele thema’s.

Dit jaar schreven wij, in het kader van de week van de poëzie, allemaal een gedicht. Vrijwilliger Ann nam alle gedichten op en zette die online. Zo kan iedereen zijn of haar gedicht beluisteren. De Wabliefskrant, een krant in eenvoudig Nederlands, publiceerde de gedichten. Supertrots zijn we op onze schrijvers! Voor even “wereldberoemd in Vlaanderen.”

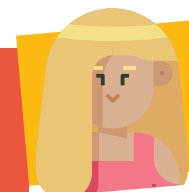
Bron: [Brochure Inspirerende Praktijken](#)¹⁹ – Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Vrijtijdsactiviteiten kunnen een belangrijke rol spelen in het parcours van de nieuwkomer. Het is vaak via die activiteiten dat men de taal kan oefenen, vrienden ontmoet of de cultuur beter leert begrijpen. Maar het is voor nieuwkomers niet evident om wegwijs te raken in het vrijetijdsaanbod in de buurt. Daarom werken gemeentes en steden vaak met **toeleiders**. Dat zijn professionele brugfiguren die al dan niet via een externe organisatie nieuwkomers wegwijs maken. Ook de trajectbegeleider kan hierbij betrokken worden. Zo kan de begeleider bijvoorbeeld meezoeken naar een geschikte activiteit en telefoneren naar de organisatie, om de kennismaking tussen de organisatie en de nieuwkomer vlotter te laten verlopen. Een derde aanspreekpunt kan jij zijn. Zo kan het de nieuwkomer al een duwtje in de rug geven, door een **buur**, **klasgenoot** of **buddy** te hebben waar hij/zij terecht kan met een vraag.

BUDDY WORDEN

Een *buddy* is het Engelse woord voor een vriend. In deze context betekent het dat je een vriend, vertrouwenspersoon of begeleider bent voor iemand die extra ondersteuning nodig heeft. We willen het woord ‘extra’ benadrukken, omdat een *buddy* niet de ondersteunende rol van de hulpverlener of professional overneemt, maar wel aanvullend werkt, om op die manier iemand een duwtje in de rug te geven.

Buddy An

Ik ondersteun Manal en haar vijf kinderen al een tijdje. Ik help hen bij praktische zaken, zoals hen ergens naartoe brengen, iets uitzoeken voor hen, contact opnemen met organisaties en instanties. Ik luister als er iets niet gaat. Ik help de administratie bijhouden en in orde brengen.

Bron: [Inspiratiegids gezinnen op de vlucht](#)²⁰

WAT KAN JIJ DOEN?

*Zoek eens op of er in jouw **stad of gemeente** nood is aan een buddy en contacteer de **bevoegde medewerker**. Bespreek samen wat buddyschap inhoudt en wat jullie voor elkaar kunnen betekenen. Aarzel niet om ook de **trajectbegeleider** hierbij te betrekken, wanneer je een buddy hebt. Dit geldt trouwens voor elke stap die jij samen met de nieuwkomer onderneemt tijdens het inburgeringsproces. De begeleider blijft immers de contactpersoon voor de inburgeraar tijdens het proces en kent het werkveld om jullie zo goed mogelijk te oriënteren. Als jouw gemeente geen buddywerking heeft, neem dan contact op met een van **onze regiocoördinatoren**²¹ via onze website. Zij zullen dan samen met jou op zoek gaan naar een alternatief.*

In de volgende hoofdstukken zullen wij jou alvast stapsgewijs vertellen wat er naast het inburgeringstraject zal afkomen op nieuwkomers en hoe jij nieuwkomers samen met anderen kan ondersteunen.

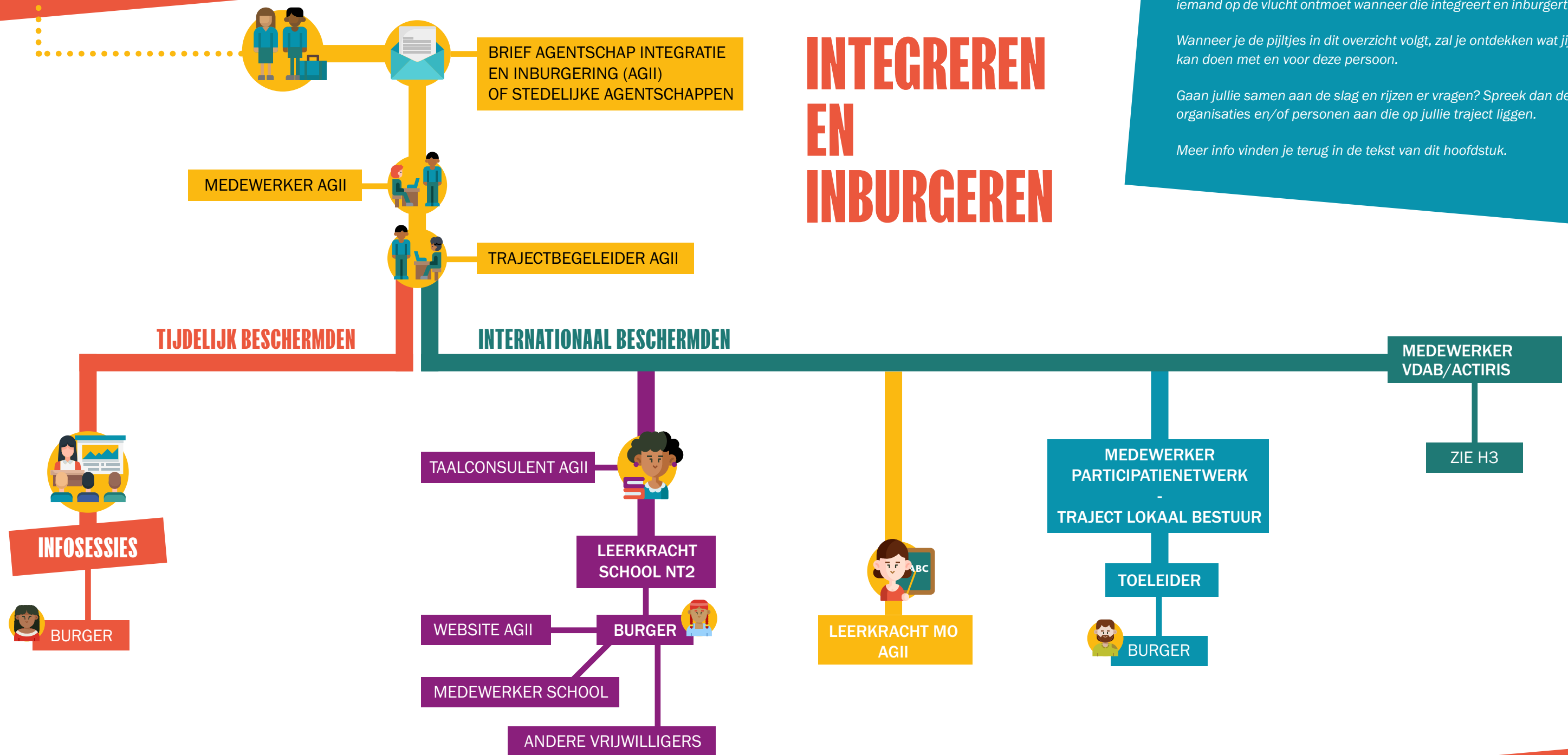
INTEGREREN EN INBURGEREN

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die integreert en inburgert.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

Links en bronnen:

13. Brochures website AgII: <https://integratie-inburgering.be/nl/wat-kunnen-we-voor-jou-doen/inburgeringstraject-en-cursus-maatschappelijke-orientatie/brochure-voel-je-thuis-in-vlaanderen-en-brussel>
14. Inburgeringstraject: <https://www.integratie-inburgering.be/nl/inburgeringstraject>
15. Video inburgeringstraject (website van het AgII): <https://www.integratie-inburgering.be/nl/wat-kunnen-we-voor-jou-doen/inburgering>
16. Website van het AgII: <https://www.integratie-inburgering.be/nl/nederlands-leren#waar-nederlands-leren>
17. Oefenkansen: oefenkansen.be
18. We Welcome: <https://wewelcome.be>
19. Brochure *Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers*: <https://vluchtelingenwerk.be/publicatie/inspirerende-praktijken>
20. Inspiratiegids gezinnen op de vlucht: <https://vluchtelingenwerk.be/publicatie/inspiratiegids-gezinnen-op-de-vlucht>

WERK ZOEKEN

REALITEITSCHECK

Mensen met een statuut van tijdelijke, internationale of subsidiaire bescherming hebben onbeperkt recht om te werken in België. Dat betekent dat ze onmiddellijk kunnen werken voor iedere werkgever en in elk beroep. Op hun verblijfsdocument zal 'toegang tot de arbeidsmarkt: onbeperkt' staan. Wie nog in de asielprocedure zit, mag vier maanden nadat het verzoek tot internationale bescherming is ingediend, werken en niet alle beroepen uitoefenen. Op de [website van het Agentschap Integratie en Inburgering](#) ²² (AgII) en het [informatieplatform voor asielzoekers](#) ²³ van Fedasil kan je meer informatie vinden over werken in België. Het platform voorziet de informatie in verschillende talen.

Nieuwkomers volgden in vele gevallen een opleiding in hun thuisland. Zij werkten er als werknemer of hadden hun eigen zaak. Het is bijgevolg voor velen een droom om in België opnieuw hun beroep te kunnen uitoefenen. Houders van een Oekraïens diploma kunnen meteen aan de slag met hun diploma tenzij ze een job bij de overheid of een gereguleerd beroep zoals arts of verpleegkundige, willen uitoefenen of wanneer de werkgever dat expliciet vraagt. Dan moeten ze hun diploma laten erkennen of gelijkschakelen aan het niveau van een Belgisch diploma. Andere nieuwkomers moeten dit sowieso doen. Je kan hen hiervoor doorverwijzen naar [NARIC-Vlaanderen](#) ²⁴. Indien ze het inburgeringstraject volgen kunnen ze bij het [AgII](#) terecht voor individueel advies en begeleiding bij diplomagelijkschakeling. Ze kunnen hiervoor in eerste instantie hun [trajectbegeleider](#) raadplegen. Een handige website over diploma-erkenning (en alternatieven) is [Mijn Diploma](#) ²⁵.

Helaas zien we in de praktijk dat diploma's vaak niet erkend worden. Hierdoor moeten mensen opnieuw studeren of aangepast werk zoeken. Voor wie alles al heeft moeten achterlaten, is het niet erkend worden van het diploma vaak een bittere pil om te slikken. Samen met het verlies van job en diploma, verlies je ook de status die aan bepaalde jobs gekoppeld is (denk bijvoorbeeld aan dokters). Het is belangrijk dat iemand die aangeeft dat dit psychologisch moeilijk is, ook de nodige ondersteuning krijgt. Het [Centrum voor Algemeen Welzijn \(CAW\)](#) is een organisatie die mensen helpt met vragen en problemen die te maken hebben met welzijn. In sommige regio's bieden de medewerkers een [Mind-Springtraject](#) ²⁶ aan die hulpverleners samen met hen doorlopen om hun veerkracht te verhogen en zo te helpen de toekomst aan te pakken. Blader voor andere tips naar het achtste hoofdstuk.

Vrijwilliger David

Je moet deze mensen niet vertellen dat tegenslagen mogelijk zijn, dat weten ze al. Het is belangrijk om de positieve dingen te benoemen en naar de toekomst te kijken.

Bron: [Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?](#) ²⁷

Tip: het is wél mogelijk om de competenties die je hebt, door ervaring, te laten erkennen. Dit kan via een [EVC-testcentrum](#) ²⁸. Ook kan NARIC officieel erkenning geven van het niveau van de opleiding in het thuisland of andere specifieke titels. Beiden kunnen de nieuwkomer helpen bij het zoeken naar een job of om een verkorte opleiding te volgen.

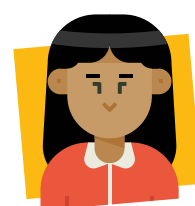

ZOEKEN NAAR WERK

Wanneer de statushouder wil werken, moet de persoon zich inschrijven bij een tewerkstellingsbureau. Daar kan een medewerker de persoon informatie en begeleiding aanbieden om een job te vinden die aansluit bij de interesses en competenties van de nieuwkomer. Zo kan een tewerkstellingsbureau helpen bij het opstellen van een CV of de voorbereiding van het sollicitatiegesprek. In Vlaanderen noemt het tewerkstellingsbureau de [Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding \(VDAB\)](#), in Brussel is dat [Actiris](#). Indien de nieuwkomer banden heeft met het OCMW (lees verder bij hoofdstuk vijf) kan ook een [arbeidstrajectbegeleider van het OCMW](#) de persoon hierin ondersteunen.

Een job op maat vinden in een nieuw land (met doorgaans een andere taal en arbeidscultuur) kan intensieve begeleiding van een jobcoach- of consultant

vragen. Nieuwkomers moeten hun weg vinden in vacaturedatabanken, complexe administratieve procedures, sollicitatieprocedures waarmee ze niet vertrouwd zijn, etc. Niet alle professionele loopbaanbegeleiders kunnen die intensieve begeleiding bieden.

Rasha uit Syrië

“VDAB is een behulpzame organisatie. Maar de kleine dingen, zoals de taal op de website en de wachtperiodes zijn niet gemakkelijk voor mensen in een onzekere situatie. De cursus op de website is bedoeld voor anderstaligen, maar ik vind het moeilijk. Het zijn oude termen in een vakjargon dat niet te verstaan is.”

Bron: Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom? ²⁹

Daarom bieden middenveldorganisaties of burgerinitiatieven extra begeleiding aan. Voorbeelden zijn het **Bxl@work** ³⁰ en **Team Up** ³¹ project van FMDO (Brussel en West-Vlaanderen), **Duo for a Job** ³² (Aalst, Brussel, Antwerpen), **Mentoring@work** ³³ (Limburg en Vlaams-Brabant), **Alternatief vzw** ³⁴ (Hasselt), **Huis voor Gezondheid** ³⁵ (Brussel; specifiek voor de zorgsector), **Bij ons Thuis vzw** ³⁶ (Aarschot), **Welcome in Mechelen** ³⁷ (Mechelen) of **Hand-in-Hand** ³⁸ (Gent). Er bestaan ook maatwerkbedrijven en (leer) werkplaatsen die nieuwkomers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt de kans bieden om te werken. Zo heb je het Groot Eiland en Recyclart (Brussel), Timmerwerkt (Gent) of Gatam (Antwerpen).

WAT KAN JIJ DOEN?

Als vrijwilliger kan je vooral luisteren naar de ambities en verwachtingen van iemand, samen informatie zoeken, aanmoedigen en steun bieden via advies tot coaching. Als iemand geweigerd wordt voor een job, is het waardevol om ook samen te kijken waarom het is misgelopen en eventueel bij te sturen waar mogelijk. Zoek eens online of er in jouw buurt mensen zijn die actief zijn om nieuwkomers te helpen in hun zoektocht naar werk en sluit je aan of leid de nieuwkomer ernaartoe.

Ook kan het nuttig zijn om jongeren en volwassen nieuwkomers die ruimte en zin hebben om in hun vrije tijd te werken aan te raden om een kijkje te nemen naar vrijwilligerswerk in de buurt. Vrijwilligerswerk kan immers een opstap zijn naar betaald werk want het is een ideale manier om nieuwe mensen te leren kennen, in aanraking te komen met de werkcultuur van een bedrijf en Nederlands te oefenen.

Indien de nieuwkomer interesse heeft, laat de persoon dan contact opnemen met **Refu Interim** ³⁹ (Oostende, Brugge, Kortrijk, Gent, Sint-Niklaas, Lokeren, Aalst,

Leuven), of surf samen eens online via databanken, zoals het **Kenniscentrum WWZ** ⁴⁰ (Brussel), **Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk** ⁴¹ (Vlaanderen), **Give a Day** ⁴² (Vlaanderen en Brussel) of het **8400 Talenten** ⁴³ project van FMDO (Oostende). Jullie kunnen ook contact opnemen met de gemeente waar de nieuwkomer verblijft of een lokale organisatie in de buurt aanspreken.

Vrijwilliger Romain

“Je kijkt het best naar de toekomst door te vragen waar de persoon naartoe wil, in welke sector hij/zij wil terechtkomen, en waarvan hij/zij gelukkig wordt.”

Bron: Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom? ⁴⁴

Vrijwilliger David

“Het belangrijkste is om de dialoog aan te gaan en te luisteren. Het gaat over samen nadenken en niet zeggen wat de andere moet doen.”

Bron: Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom? ⁴⁴

Tip: via #Werkplekvrij benadrukken werkgevers dat ze open staan voor nieuwkomers die op zoek zijn naar werk. Bezoek **VDAB** ⁴⁵ en typ het trefwoord ‘#Werkplekvrij’ onder de titel “Zoek een job” of bezoek **ACTIRIS** ⁴⁶ en typ het trefwoord “#Welcome” onder de titel “Vind een job” of “Trouvez un emploi”.

Medewerker bij Refu Interim **Mohanad Alhaj**

“Dit is mijn eerste echte job in België. Ik had via Refu Interim al veel vrijwilligerswerk gedaan, en zo veel ervaring opgedaan, nieuwe mensen en organisaties ontmoet. Ik vind het geweldig om nu een essentieel onderdeel te zijn van deze organisatie, en zo een brug te zijn voor nieuwe mensen in deze gemeenschap. Het is mijn passie om mensen met veel levenservaring en talent te helpen hun dromen waar te maken. Hoe? Via vrijwilligerswerk natuurlijk.”

Bron: Refu Interim vzw, **Vrijwilligerswerk als hefboom voor integratie, jaarverslag 2022** ⁴⁷, p. 22.

WERK GEVONDEN

Het is waardevol om tijdens de eerste maanden van de nieuwe job af en toe te polsen hoe de opstart verloopt. Zo kan je vragen of het contact met de collega's en werkgever goed verloopt, of er zaken zijn die niet duidelijk zijn en of er vragen zijn. De nieuwkomer komt immers terecht in een arbeidscultuur die kan verschillen van wat hij/zij gewoon is. Zo kan het arbeidscontract verschillen of zijn er (on)geschreven regels op de werkvloer die niet van toepassing waren in het thuisland.

Het kan zeker helpen om jouw persoonlijke werkervaringen te delen, want (onopvallende) verschillen of misverstanden kan je beter uitleken vooraleer de nieuwkomer of werkgever ontevreden wordt. Wanneer je merkt dat de arbeidstoestanden niet kloppen (het loon wordt bijvoorbeeld niet uitbetaald), raden we je aan eens te surfen naar de website van [Fairwork Belgium](https://www.fairworkbelgium.be/)⁴⁸. Je vindt er informatie over werken in België en verdere stappen die je kan ondernemen indien er vermoedens zijn van uitbuiting.

Ik blijf altijd contact behouden met de mensen ook als ze al ergens aangeworven zijn. Deze nazorg is belangrijk voor nieuwkomers, vind ik. Soms stuur ik hen een berichtje of ga ik eens op restaurant als die persoon daar aan het werk is.

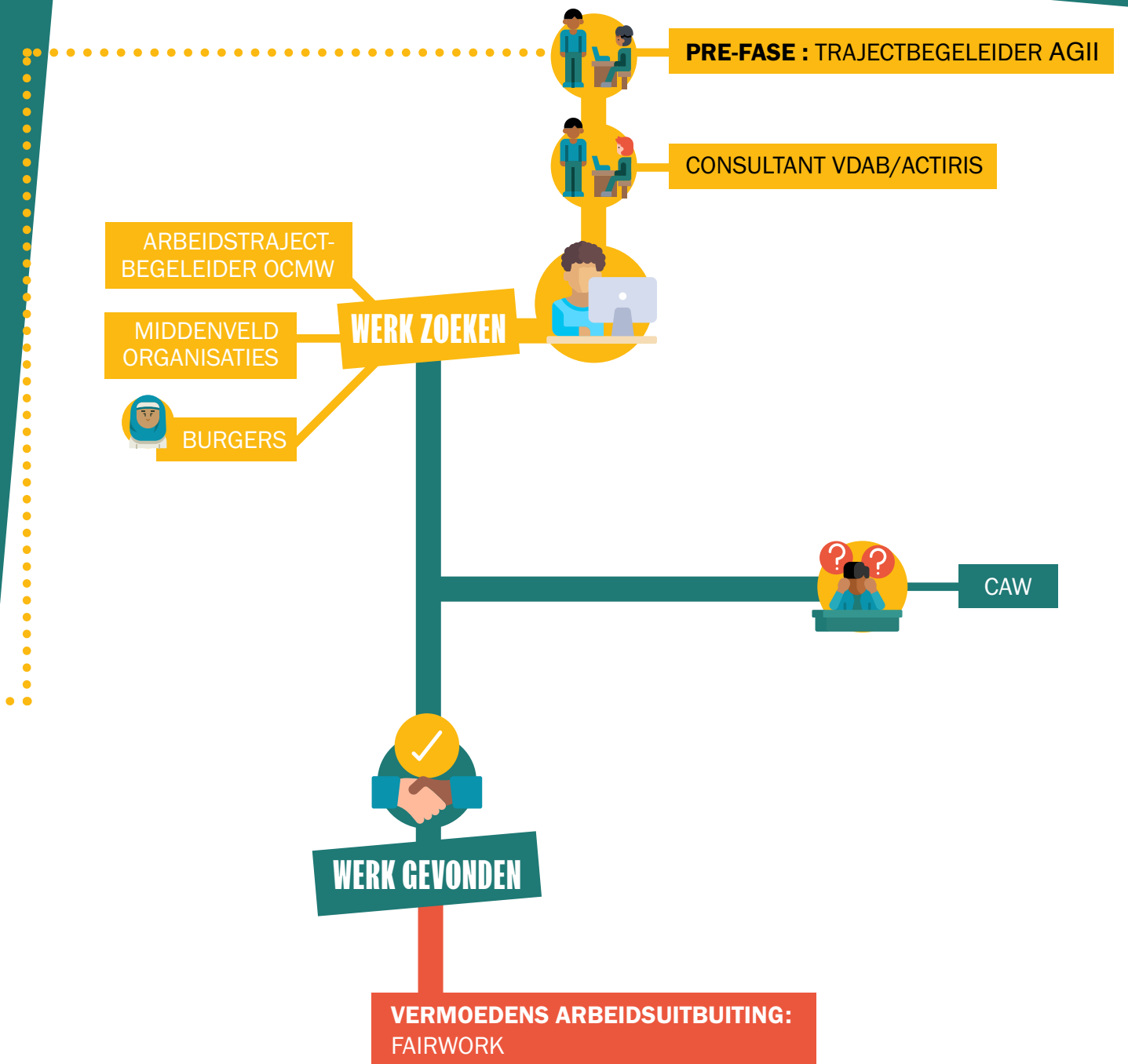
Vrijwilliger **Ria**

Bron: [Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?](#)⁴⁹

Links en bronnen:

22. Agentschap Integratie en Inburgering: <https://www.agii.be/thema/werk/heb-je-recht-om-te-werken/heb-je-recht-om-te-werken-met-je-verblijfsstatuut/heb-je-recht-om-te-werken-als-asielzoeker-subsidiar-beschermde-of-erkend-vluchteling>
23. Informatieplatform voor asielzoekers: <https://www.fedasilinfo.be/nl/theme/werken>
24. NARIC-Vlaanderen: <https://www.naricvlaanderen.be/nl>
25. Mijn Diploma: <https://www.mijndiploma.be>
26. Mind-Springtraject: <https://www.caw.be/voor-professionals/mind-spring-professionals/>
27. Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?: <https://vluchtelingen-werk.be/sites/default/files/media/documenten/jobcoaches.pdf>
28. EVC-testcentrum: <https://www.vlaanderen.be/erkennen-van-verworven-competenties>
29. Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?: <https://vluchtelingen-werk.be/sites/default/files/media/documenten/jobcoaches.pdf>
30. Bxl@work (Brussel): <https://www.fmdo.be/projecten/brussel-werkt>
31. Team Up project van FMDO (Brussel en West-Vlaanderen): <https://www.fmdo.be/projecten/teamup>
32. Duo for a Job (Aalst, Brussel, Antwerpen): <https://www.duoforajob.be/en/homepage/>
33. Mentoring@work (Limburg en Vlaams-Brabant): <https://www.mentorin-gatwork.be/>
34. Alternatief vzw (Hasselt): <https://alternatiefvzw.be/>
35. Huis voor Gezondheid (Brussel): <https://www.huisvoorgezondheid.be/>
36. Bij ons Thuis vzw (Aarschot): <https://www.vzwbijonsthuis.be/>
37. Welcome in Mechelen (Mechelen): <https://www.welcomeinmechelen.be/>
38. Hand-in-Hand (Gent): <https://www.facebook.com/HandinHandGent>
39. Refu Interim: <https://www.refuinterim.be/>
40. Kenniscentrum WWZ: <https://www.kenniscentrumwwz.be/vrijwilligersvacatures>
41. Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk: <https://vrijwilligerswerk.be>
42. Give a Day: <https://www.giveaday.be/nl-be>
43. 8400 Talenten: <https://www.fmdo.be/projecten/8400-talenten>
44. Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?: <https://vluchtelingen-werk.be/sites/default/files/media/documenten/jobcoaches.pdf>
45. VDAB: <https://www.vdab.be/>
46. ACTIRIS: <https://www.actiris.brussels/fr/citoyens/>
47. Refu Interim vzw, Vrijwilligerswerk als hefboom voor integratie, jaarverslag 2022: https://static1.squarespace.com/static/60524262bae9e941d182bcfc/t/642c0569f4ca3e7603bf21b0/1680606583030/JAARVERSLAG_RI_2022_compressed.pdf
48. Fairwork Belgium: <https://www.fairworkbelgium.be>
49. Jobcoaching door vrijwilligers: hoe en waarom?: <https://vluchtelingen-werk.be/sites/default/files/media/documenten/jobcoaches.pdf>

WERK ZOEKEN

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die werk zoekt.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

WONING ZOEKEN

De zoektocht naar een woning is een belangrijke stap in de fase na erkenning. Mensen die het vluchtelingenstatuut of subsidiaire bescherming krijgen en ervoor kozen om tijdens de asielprocedure in een collectief opvangcentrum of lokaal opvanginitiatief (LOI) te verblijven moeten deze immers na erkenning verlaten. Ook tijdelijk beschermden kunnen niet langdurig in het collectief opvangcentrum, nooddorp of gastgezin blijven (lees hoofdstuk één).

Er zijn geen vaste termijnen voor tijdelijk beschermden om het nooddorp, gastgezin of opvangcentrum te verlaten. Erkende vluchtelingen of subsidiair beschermden hebben in normale omstandigheden enkele maanden tijd om een eigen woning te zoeken voordat ze het opvangcentrum of LOI moeten verlaten. We stellen echter vast dat de overheid deze termijn opheft tijdens crisissituaties zodat asielzoekers sneller hun plek kunnen overnemen. Het gaat om asielzoekers die sinds hun registratie bij DVZ geen opvangplaats kregen, hoewel ze er recht op hebben (lees verder bij hoofdstuk één).

Als gevolg van deze situatie, hebben erkende nieuwkomers onvoldoende tijd om een woning te zoeken en de overstap naar zelfstandig wonen voor te bereiden. Deze omstandigheden vermoeilijken de al moeilijke zoektocht naar een woning want de huurmarkt is sterk verzadigd. Bovendien wijzen praktijkonderzoeken op discriminerende praktijken ten nadele van mensen op de vlucht.

Tot het moment waarop nieuwkomers de opvang moet verlaten, blijft hun eerste aanspreekpunt de **maatschappelijke assistent** in het opvangcentrum of nooddorp of de assistent verbonden aan het OCMW die het LOI beheert. Het moment waarop de opvangperiode afloopt zal de assistent de nieuwkomer informeren over de zaken die hij/zij in orde moet brengen en in het professionele netwerk op zoek gaan naar verdere begeleiding. Tijdelijk beschermden die bij een gastgezin verblijven kunnen voor vragen rond herhuisvesting terecht bij de gemeente. Helaas is er niet altijd ruimte voor de maatschappelijke assistent of medewerker van de gemeente om zelf mee te zoeken naar een woning.

Het **Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW)** kan nieuwkomers begeleiden in de zoektocht naar een woning, maar of en hoe hangt sterk af van de lokale context. Zo zijn er CAW's die wooncafés organiseren of werken met woningzoekers. Maar dat is niet overal zo. Het kan dus zijn dat nieuwkomers een eerdere beperkte begeleiding krijgen. Ook zijn de regels voor wie in aanmerking komt voor begeleiding afhankelijk van CAW tot CAW. Sommige CAW's willen immers dat de persoon eerst ingeschreven is in de regio waar het CAW actief is, anderen dan weer niet.

WAT KAN JIJ DOEN?

*Burgers kunnen een belangrijke schakel vormen in het woonondersteuningsnetwerk. Zo kan je samen met een nieuwkomer op zoek gaan naar een woning. We raden de nieuwkomer aan om zich meteen in te schrijven bij een **woonmaatschappij**⁵⁰ en zich op de wachtlijst te zetten voor een sociale woning. Ondertussen kunnen jullie de privémarkt afschuimen via makelaars, advertenties op het internet en kranten of affichering op de woning zelf. Indien jullie een interessante woning vinden op de privémarkt, kan het helpen dat jij als tussenpersoon contact opneemt met de eigenaar of makelaar om de communicatie vlot te laten verlopen en een bezoek in te plannen. Dan is het van belang de eigenaar te overtuigen om een huurovereenkomst af te sluiten. Indien er interesse is bij de verhuurder, zal de verhuurder de nieuwkomer*

Frank is vrijwilliger bij Huizen van Vrede vzw

Met het woon-CV willen wij het verhaal achter een persoon, in dit geval een nieuwkomer, meegeven aan de verhuurder van een woning. Door de kandidatuur van iemand wat persoonlijker te maken, willen wij de zoektocht naar een woning makkelijker maken. Het CV ligt in lijn met het CV dat je gebruikt wanneer je op zoek gaat naar werk. De eigenaar van de woning ziet door het woon-CV niet alleen een naam (en de stempel 'vluchteling'), maar kan op basis van de gegevens al een betere inschatting maken van wie die persoon is.

Bron: brochure [Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers](#)⁵¹

Andrea is vrijwilliger bij Buren zonder Grenzen Leuven

Verhuurders twijfelen vaak of ze hun huurwoning willen verhuren aan migranten. Daarom bevroegen we de verhuurders in ons netwerk. We vroegen hen hoe ze het ervaren om te verhuren aan erkende vluchtelingen onder begeleiding van vrijwilligers. We stelden vast dat verhuurders zeer goede ervaringen hebben.

Op basis van de resultaten maakten we een flyer die we nu meegeven aan kandidaat-verhuurders. Zo hopen we andere verhuurders en immokantoren beter te informeren over verhuren aan erkende vluchtelingen." Je vindt de flyer [hier](#).

Bron: brochure [Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers](#) ⁵¹

vragen een huurwaarborg te betalen. Weet dat dit voor sommigen geen evidentie is. Je kan de verhuurder meegeven dat hier oplossingen voor bestaan. Zo kan de huurder een aanvraag indienen voor een [huurwaarborglening van het Vlaams Woningfonds](#) ⁵². Daarnaast kan een bank of een OCMW garant staan. Afhankelijk van de situatie is het OCMW van de actuele woonplaats bevoegd om die garantie af te leveren. In andere gevallen is het de OCMW-instelling in de gemeente waar de nieuwe woning is.

Helaas kunnen de procedures via de bank of het OCMW lang duren. Hierdoor is de kans groot dat de nieuwkomer een huurwoning misloopt. Daarom zijn er burgerinitiatieven die woningen huren en op hun beurt onderverhuren. De mensen die in het pand wonen, betalen dan de huurwaarborg op een later tijdstip terug aan de vzw. Indien nodig, kan deze terugbetaling in schijven gebeuren. ORBIT vzw ontwikkelde een [fiche 'Huren en Onderverhuren'](#) ⁵³ om hierover meer te weten te komen.

Zoek eens of er in jouw buurt (vrijwilligers)[organisaties](#) zijn die nieuwkomers ondersteunen in hun zoektocht naar een woning, contacteer hen, pols wat de noden zijn of hun aanbod, en bespreek hoe jullie elkaar kunnen versterken. Indien je niet meteen een organisatie vindt, kan je ook contact opnemen met een [opvangcentrum](#), [LOI](#), [OCMW](#) of [CAW](#) in jouw buurt.

Ten slotte kan je ook zelf een erkende nieuwkomer gedurende enkele maanden of een jaar opvangen. Contacteer voor meer informatie [ORBIT vzw](#) in Vlaanderen of [SINGA Belgium](#) in Brussel. Zij organiseren immers deze tijdelijke opvang, gaan samen met jou op zoek naar een kandidaat-huurder die past bij jouw profiel, en bieden de nodige ondersteuning aan.

WONING GEVONDEN

Indien de huurovereenkomst afgesloten is, kan je de nieuwkomer informeren over praktische zaken, zoals de plaatsbeschrijving of opname van de meterstanden in de woning. Maar ook over het bestaan van financiële tegemoetkomingen, zoals een installatiepremie om de woning in te richten, sociaal tarief om de energiekosten betaalbaarder te maken of de huursubsidie.

Opgelet! Niet iedereen komt hiervoor in aanmerking. Daarom is het aan te raden om samen met de nieuwkomer een afspraak te maken bij de [maatschappelijk assistent](#) van het OCMW in de gemeente waar de persoon zal wonen (lees verder bij hoofdstuk vijf). De assistent heeft namelijk de kennis van alle mogelijkheden en kan de opties samen overlopen. Indien de nieuwkomer geen OCMW-steun krijgt, is het aangeraden om de bevoegde [woonmedewerker van de gemeente](#) te contacteren. Vaak hebben gemeenten ook een woonpunt of woonwinkel waar mensen terecht kunnen met vragen over onder andere subsidies of huurwaarborgleningen.

Daarnaast is het zinvol om na te gaan of de persoon alles goed begrijpt. Veel contracten en verzekeringen zijn niet eenvoudig of duidelijk. De [V-test van de VREG](#) ⁵⁴ kan bijvoorbeeld een laagdrempelige tool zijn om een goed energiecontract te vinden. De [Huurlersbond](#) ondersteunt mensen bij het begrijpen van hun huurcontract. Meer informatie over hun dienstverlening vind je op hun [website](#) ⁵⁵.

! Wist je dat je als gastgezin van een Oekraïens persoon of gezin recht hebt op een sociaal tarief? Je moeten dit proactief aanvragen bij de energieleverancier. Hiervoor dien jij (de persoon aangesloten bij de leverancier) en de tijdelijk beschermde een attest gezinssamenstelling aan te vragen. Dit moet je samen met een attest van het ontvangen van het equivalent leefloon (zie hoofdstuk 5) overmaken aan de leverancier. Dit attest kan je [hier](#) ⁵⁶ terugvinden. Meer informatie over de aanvraag sociaal tarief vind je [hier](#) ⁵⁷.

Vrijwilliger bij Thope vzw

We ondervinden dat eigenaars graag hun woningen aan ons verhuren, omdat we een betrouwbare tussenpersoon zijn. We kunnen een oogje in het zeil houden en hen verwittigen, indien er problemen zijn.

Bron: brochure [Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers](#) ⁵⁸

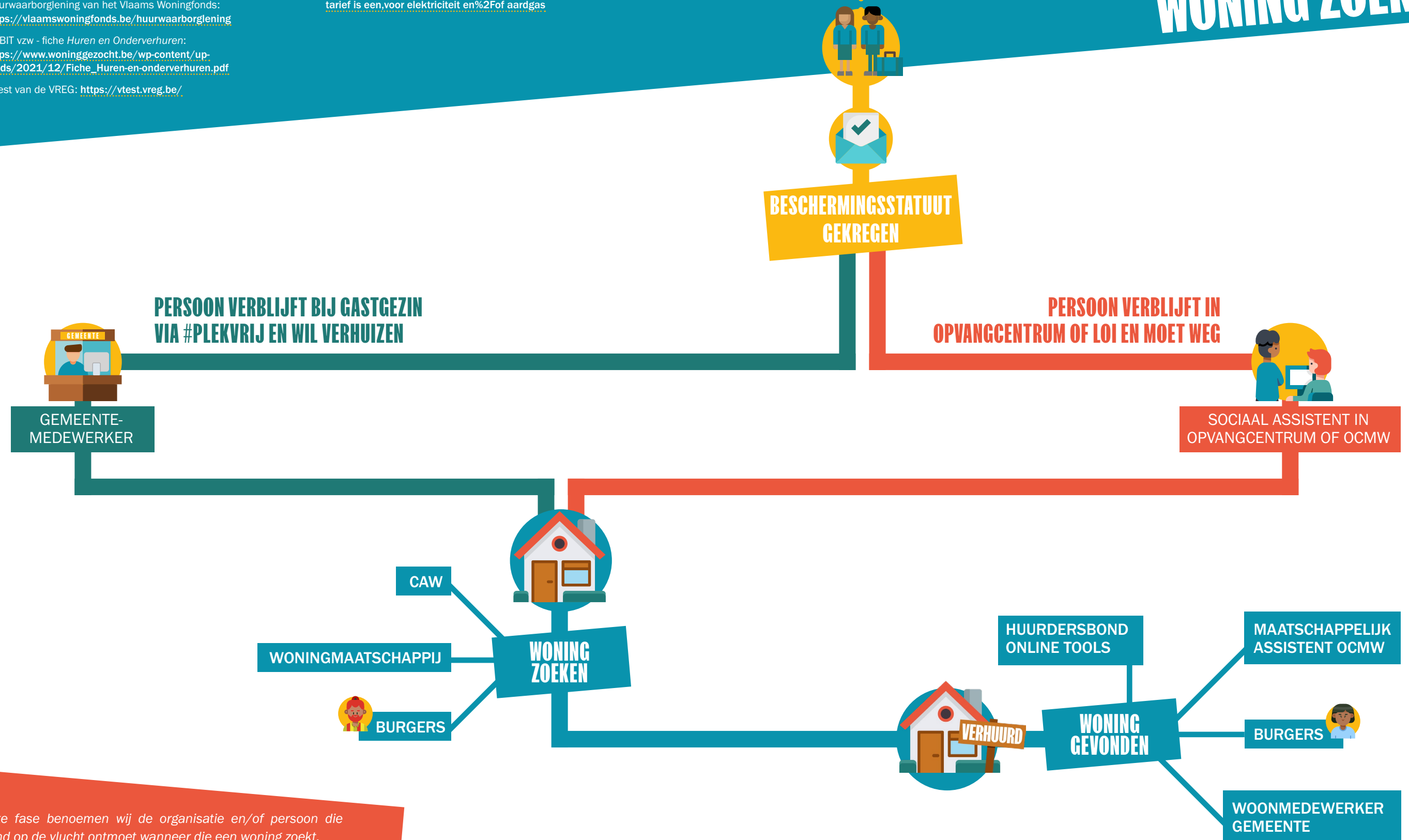

Links en bronnen:

50. Inschrijven woonmaatschappij: <https://www.vlaanderen.be/lokaal-woonbeleid/woonmaatschappijen>
- 51 & 58. Brochure *Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vluchtelingenwerk*: <https://vluchtelingenwerk.be/publicatie/inspire-rende-praktijken>
52. Huurwaarborglening van het Vlaams Woningfonds: <https://vlaamswoningfonds.be/huurwaarborglening>
53. ORBIT vzw - fiche Huren en Onderverhuren: https://www.woninggezocht.be/wp-content/uploads/2021/12/Fiche_Huren-en-onderverhuren.pdf
54. V-test van de VREG: <https://vtest.vreg.be/>

55. Huurdersbond: <https://huurdersplatform.be/hb/>
56. Attest equivalent leefloon: https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/formulieren_behoeve_van_energieleverancier.doc
57. Aanvraag sociaal tarief: <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energieprijzen/sociaal-tarief-voor-energie#:~:text=Het sociaal tarief is een,voor elektriciteit en%2Fof aardgas>

WONING ZOEKEN

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die een woning zoekt.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

OPENBAAR CENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJK WELZIJN (OCMW)

Erkende nieuwkomers die geen of onvoldoende inkomen hebben om een woning te huren en in te staan voor levensonderhoud, kunnen hulp vragen bij het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Elke gemeente in België heeft een OCMW. Sommige gemeenten of steden gebruiken in plaats van de naam OCMW, de term 'Sociaal Huis'. In dit geval maakt het OCMW deel uit van het sociaal huis waar mensen ook met andere hulpvragen terecht kunnen.

Een eerste vorm van ondersteuning kan bestaan uit het toekennen van een leefloon, toeleiding naar tewerkstelling (bv. via Artikel 60) of een combinatie van de twee. Een tweede vorm van ondersteuning kan bestaan uit het begeleiden of beheren van het inkomen van de nieuwkomer. Om gebruik te maken van deze ondersteuning, moet de nieuwkomer een aanvraag indienen bij het OCMW in de gemeente waar de persoon woont. Dan zal een **maatschappelijk assistent** via een sociaal onderzoek eerst onderzoeken of de persoon voldoet aan de voorwaarden om steun te krijgen en de verschillende noden aftoetsen. Meer specifiek zal de medewerker onderzoeken welk vermogen of inkomen een persoon heeft om zijn levenskosten te betalen.

De assistent kan verschillende soorten hulp aanbieden zoals financiële hulp (bv. leefloon of equivalent leefloon), voedselhulp, energiehulp (bv. sociaal tarief), gezondheidshulp (bv. verhoogde tegemoetkoming), of andere specifieke hulp (bv. lagere gemeentebelasting). De assistent kan daarna voorwaarden aan die steun koppelen. Zo kan de assistent de persoon vragen om werk te zoeken of een cursus te volgen. De steun is tijdelijk tot de persoon een eigen leven kan uitbouwen. Weet dat het OCMW verplicht is om in de taal van de cliënt delicate onderwerpen, zoals beslissingen van het OCMW, uit te leggen. De website '**Helder Recht**'⁵⁹ kan je helpen om heldere antwoorden te vinden op vragen die te maken hebben met sociaal recht. Op de website van de Vlaamse overheid kan je meer informatie vinden over wat het **leefloon**⁶⁰ en **equivalent leefloon**⁶¹ is en inhoudt.

De begeleiding door het OCMW kan bestaan uit bijvoorbeeld het opstellen van een budgetplan, het inventariseren van schulden of ondersteuning bij persoonlijke administratie. Bij beheer ontvangt de maatschappelijk werker alle inkomsten van de nieuwkomer en betaalt de assistent vaste kosten of schulden. Om eten of andere noodzakelijke aankopen te betalen, ontvangt de nieuwkomer leefgeld. Daarnaast kan de assistent de nieuwkomer helpen bij schuldbemiddeling. Wie in schuldbemiddeling is gaat samen met een schuldbemiddelaar en de schuldeiser(s) op zoek naar een regeling over de betaling van de schulden.

Maar eigenlijk is de sociale dienst van het OCMW een aanspreekpunt voor allerlei problemen. Dit gaat zeer ruim. De assistent zal dan ook de volledige hulpvraag van iedere cliënt van A tot Z in kaart brengen en van nabij opvolgen. De manier waarop

Vrijwilliger bij Huizen van Vrede vzw

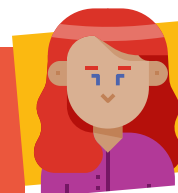
Ik tekende een contract met het OCMW zodat ik aan hetzelfde beroepsgeheim gebonden ben als de OCMW-medewerker. Ik kan daardoor gemakkelijker informatie uitwisselen en met de maatschappelijk werker samenwerken.

Bron: Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht⁶²

Griet, maatschappelijk werker bij het OCMW

De extra ondersteuning van alle betrokken diensten zorgde voor een uitbreiding van het netwerk, dit betekende voor mij als maatschappelijk werker een grote meerwaarde. Het is zeer aangenaam om deel uit te maken van zo'n goed onderbouwd netwerk dat regelmatig samenkomt en zijn of haar kennis deelt. Dit heeft er ook toe geleid dat de werklust binnen dit complexe hulpverleningstraject door iedereen samen werd gedragen.

Bron: Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht⁶²

het OCMW te werk gaat verschilt van gemeente tot gemeente. De begeleiding van een maatschappelijk assistent in de ene stad kan in de praktijk dus helemaal anders zijn dan de begeleiding in een andere stad. Omdat het concept OCMW in veel landen niet bestaat, ontwikkelde de POD Maatschappelijke Integratie een [video](#)⁶³ in verschillende talen om de werking van maatschappelijke hulp uit te leggen aan nieuwkomers. Daarnaast ontwikkelde Saamo een [brochure](#)⁶⁴ over je rechten bij het OCMW.

Omdat een hulpvraag vaak samengaat met allerlei andere vragen of onderliggende problemen, zal de assistent in de begeleiding ruimte maken om andere relevante actoren te betrekken. Indien je een nieuwkomer ondersteunt, maak ook jij deel uit van zijn/haar ondersteuningsnetwerk. We raden je daarom aan om in gesprek te gaan met de [assistent](#), om te bespreken wat jullie voor elkaar kunnen betekenen. Indien de assistent hiertoe niet het initiatief neemt, raden we je sterk aan om dit zelf te doen. Indien jullie in gesprek gaan kan onze [inspiratiegids 'Gezinnen op de vlucht'](#)⁶² een hulpmiddel zijn voor jullie, om de noden en [relevante actoren](#) op te lijsten en samen rond de tafel te brengen.

HUIS VOL PAPIEREN

Niet elke nieuwkomer komt in aanmerking voor maatschappelijke dienstverlening via het OCMW. Hierdoor hebben zij, naast de [trajectbegeleider](#) en eventuele [toeleider](#) (lees in het tweede hoofdstuk), geen rechtstreeks aanspreekpunt wanneer zij een hulpvraag hebben. Toch moeten ook zij verschillende zaken in orde brengen. Zo moeten erkende nieuwkomers zich bijvoorbeeld zo snel mogelijk na erkenning inschrijven bij een ziekenfonds of zelfstandig facturen betalen.

WAT KAN JIJ DOEN?

[Ligo](#) biedt in sommige regio's de cursus 'Huis vol Papieren' aan om nieuwkomers in 15 sessies wegwijs te maken in papierwerk. Ook het [CAW](#)⁶⁵ organiseert in sommige regio's 'Koffie en formulieren momenten' waar vrijwilligers en medewerkers samen met de nieuwkomer hun hulpvraag overlopen. Dit kan gaan van samen een brief lezen tot een document aanvragen. Daarnaast zijn er tal van vrijwilligersorganisaties die deze rol op zich nemen. Ook jij kan je aansluiten bij zo'n initiatief! Wil je wegwijs gemaakt worden in de mogelijkheden en voordelen die andere vrijwilligers reeds ontdekten, blader dan eens door de [toolkit](#)⁶⁶ van het Gastvrij Netwerk.

Tip van de vrijwilligers van de Marrakeshgroep uit Turnhout

Maak samen een administratiekaft om papieren goed bij te kunnen houden!

Ontdek in onze brochure 'Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers'⁶⁷ hoe je dit kan doen.

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die maatschappelijke dienstverlening krijgt of nodig heeft.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

Links en bronnen:

59. Helder Recht: <https://www.helderrecht.be/nl>
60. Vlaamse overheid - equivalent leefloon: <https://www.vlaanderen.be/leefloon>
61. Vlaamse overheid - equivalent leefloon: <https://www.vlaanderen.be/equivalent-leefloon>
62. Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht: <https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/Inspiratiegids%20Gezinnen%20op%20de%20vlucht%20-%20Vluchtelingenwerk%20Vlaanderen.pdf>
63. Video POD Maatschappelijke Integratie: <https://www.mi-is.be/nl/themas/amif/maatschappelijke-hulp-belgie-video-10-talen-met-uitleg-voor-de-nieuwkomers>
64. Saamo een brochure: <https://www.saamo.be/tool/infobrochure-ocmw/>
65. CAW - Koffie en formulieren momenten: <https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/ontmoeting/koffie-en-formulieren/>
66. Toolkit van het Gastvrij Netwerk: <https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/gastvrijnetwerk-toolkit-2018-finaal.pdf>
67. Brochure Inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers: <https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/Inspiratiebrochure%27van%20vrijwilligers%20voor%20vrijwilligers%27.pdf>

OPLEIDING VOLGEN

ONTHAALONDERWIJS VOOR ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS

Minderjarigen die in België aankomen kunnen in het onthaalonderwijs of het gewone onderwijs instromen of afstandsonderwijs volgen. Als ouders hun kinderen afstands- of thuisonderwijs willen laten volgen en vragen hebben, dan kunnen zij contact opnemen met hun **trajectbegeleider** bij het **Agentschap Integratie en Inburgering**.

Anderstalige nieuwkomers tot 12 jaar starten doorgaans in een gewone klas. Een gespecialiseerde leerkracht komt de minderjarige dan op bepaalde momenten uit de klas halen om samen Nederlands te oefenen. In sommige basisscholen zitten anderstalige nieuwkomers in een aparte klasgroep. In het secundair onderwijs (van 12 tot 18 jaar) starten jongeren in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). In OKAN leren jongeren op hun tempo en niveau de Nederlandse taal. Zij krijgen ook de nodige basiskennis aangereikt zoals wiskunde en aardrijkskunde, die zij later in het gewone onderwijs nodig zullen hebben. OKAN stoomt leerlingen dus klaar om naar het gewone onderwijs over te stappen.

De tijd die leerlingen in OKAN doorbrengen, varieert van zes maanden tot maximaal drie jaar. Tijdens de laatste maanden van hun OKAN-traject begeleidt een **vervolgschoolcoach** hen in het kiezen van een studierichting. Na de overstap naar het gewone onderwijs, ondersteunt de vervolgschoolcoach het lerarenteam in de vervolgschool die de jongeren in hun klas opnemen. Zo stemt de vervolgschoolcoach af met de leerkrachten of er persoonlijke trajecten of extra ondersteuningslessen nodig zijn. Die extra begeleiding vindt niet in elke school plaats.

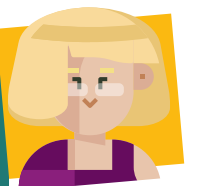
WAT KAN JIJ DOEN?

Als vrijwilliger kan je je kandidaat stellen om te ondersteunen in zowel het basisonderwijs, OKAN als de vervolgschool. Anderstalige nieuwkomers kunnen namelijk ondersteuning gebruiken. In een korte tijd de taal onder de knie krijgen en de nodig basiskennis verwerven voor het gewone onderwijs, vraagt van jongeren heel wat inspanning. Alle extra hulp hierbij is daarom welkom. Heb je interesse? Neem dan zeker contact op met de **scholen in jouw buurt** om te horen of zij onthaalonderwijs organiseren en of ze leerlingen hebben die extra ondersteuning kunnen gebruiken. Daarna ga je best in overleg met de school over op welke manier je je best kan inzetten.

Onze onderwijsmedewerker **Véronique**

Duizenden jonge nieuwkomers leren Nederlands via OKAN, maar voor sommigen is die stap te groot. Dan is een brugje heel welkom.

Bron: De Standaard

WACHTLIJSTEN

Een tekort aan OKAN-klassen zorgt ervoor dat niet alle anderstalige minderjarige nieuwkomers zich meteen kunnen inschrijven in een OKAN-klas. Honderden jongeren wachten vandaag (mei 2023, red.) al maanden op een plaatsje. Zij verblijven in opvangcentra waar onvoldoende materiaal en personeel is om de jongeren onderwijs te geven.

WAT KAN JIJ DOEN?

Als vrijwilliger kan jij contact opnemen met een **opvangcentrum in de buurt** om te polsen of er jongeren verblijven die niet naar school kunnen. Wil je die jongeren op weg helpen? Informeer dan in de dichtstbijzijnde OKAN-school welk(e) leerstof en materiaal je best gebruikt om de jongeren al wat Nederlands aan te leren.

Je kan **de gemeente** vragen of zij een lokaal hebben waar je de jongere(n) enkele uren per week kan bijstaan. Op die manier leer je (een) jonger(e)(n) ook om op vaste tijdstippen het opvangcentrum te verlaten en naar een lokaal te gaan voor les én activiteiten.

Behalve oefenkansen Nederlands aanbieden, kan je bij de gemeentelijke jeugddienst ook informeren of er overdag sport of andere activiteiten georganiseerd worden waarbij de jongeren zouden kunnen aansluiten. Zo bied je de jongeren extra invulling van de dag aan. Vraag in het opvangcentrum zeker ook naar schoolmateriaal voor deze jongeren zoals een schriftje, schrijfgierief of rugzak.

Communiceer open over je ondersteuning als vrijwilliger. Geef bij de medewerker van het opvangcentrum, de gemeente en de school aan wat jouw engagement naar de jongere(n) toe is. Leer elkaar kennen, zodat je taken kan verdelen.

WAT NA HET ONTHAALONDERWIJS VOOR ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS?

Wanneer minderjarigen terechtkomen in het normale onderwijs is de specifieke aandacht en zorg op maat minder evident. Zo hebben leerkrachten en leerlingbegeleiders vaak minder kennis over het begeleiden van deze leerlingen of is er niet genoeg ruimte voor extra ondersteuning.

Nochtans zorgt iemands vluchtverhaal in combinatie met het aanleren van een nieuwe taal voor veel druk bij jongeren. Vaak voorkomende klachten bij jongeren in OKAN zijn stress en slapeloosheid. Vluchtelingenwerk Vlaanderen pleit voor een bijzondere aandacht voor het psychosociaal welzijn van anderstalige nieuwkomers in OKAN, in de overgang van OKAN naar het vervolgonderwijs en verder tijdens de onderwijsloopbaan. **Daarom organiseren we sinds 2020 'Feel Fine February', een maand rond het psychosociaal welbevinden van anderstalige nieuwkomers in het reguliere onderwijs na OKAN. Vind op onze website de 2021⁶⁸, 2022⁶⁹ en 2023⁷⁰ editie.**

Paulien ondersteunt sinds enkele maanden een niet-begeleide minderjarige

“

Onlangs ging ik met hem naar het oudercontact. Zijn punten waren wat slecht. Ik wist dat dit kwam, omdat hij zich intensief had moeten voorbereiden op het interview met het CGVS. Die leerkracht wist dat niet. Ik was blij dat ik ervoor hem kon zijn, om zijn uitslag wat te kaderen.

”

Bron: Vluchtelingenwerk Vlaanderen

WAT KAN JIJ DOEN?

Pols gerust eens bij de **scholen** in jouw buurt of er leerlingen zijn die een OKAN-traject volgden en ondersteuning kunnen gebruiken. Je zou de school kunnen voorstellen om met deze leerlingen een of tweemaal per week Nederlands te oefenen. Spreek voor educatief materiaal OKAN-scholen of **Centra voor Basiseducatie**⁷¹ aan in jouw regio. Je kan ook alle mogelijke lokale organisaties voor vrije tijd aanspreken om een activiteitenpakket voor jongeren samen te stellen om hun Nederlands verder te versterken en zich in verbinding te voelen met andere jongeren in de omgeving. Weet dat de jongeren voor psychosociale ondersteuning ook terecht kunnen bij het Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW). Zo organiseren zij in sommige regio's onder andere een **Mind-Spring Junior**⁷² workshopreeks voor jongeren tussen 14 en 18 jaar. In deze reeks leren ze samen met andere jongeren in hun taal om te gaan met spanning in het hier en nu. Het CAW heeft ook een jongerenafdeling, het Jongeren Advies Centrum (JAC). Ten slotte is er **Minor Ndako**⁷³, een organisatie die kinderen en jongeren op de vlucht ondersteunt en hen samen met burgers begeleidt.

Wanneer je een leerling ondersteunt door bijvoorbeeld samen Nederlands te oefenen, is het nuttig om de **ouders** te ontmoeten, als die in België zijn. Aangezien zij het kind opvoeden, kennen zij het kind het best en zijn zij het eerste aanspreekpunt voor de school. We raden je daarnaast aan om uit te wisselen met de ouders over hoe het met het kind gaat tijdens jullie oefenmomenten. Het is belangrijk dat je hen van bij het begin actief betreft, zodat zij op termijn jouw rol kunnen overnemen.

Dit laatste kan je benoemen tijdens jullie eerste ontmoeting. Het is dan namelijk belangrijk dat jullie bespreken wie welke taken zal opnemen in de begeleiding van het kind en verwachtingen kunnen uitspreken. Betrek tijdens dit gesprek ook een medewerker van de **school**, want ook die zal een belangrijk aanspreekpunt zijn voor jou bij bezorgdheden.

Weet ten slotte dat gezinnen met schoolgaande kinderen en een laag inkomen financiële steun kunnen krijgen door middel van een schooltoeslag. Op de website van de **Vlaamse overheid**⁷⁴ kan je terugvinden of en hoe ze de schooltoeslag kunnen aanvragen. Je vindt er ook andere tegemoetkomingen, zoals de schoolbonus, de kleutertoeslag of de studietoelage voor studerende jongeren.

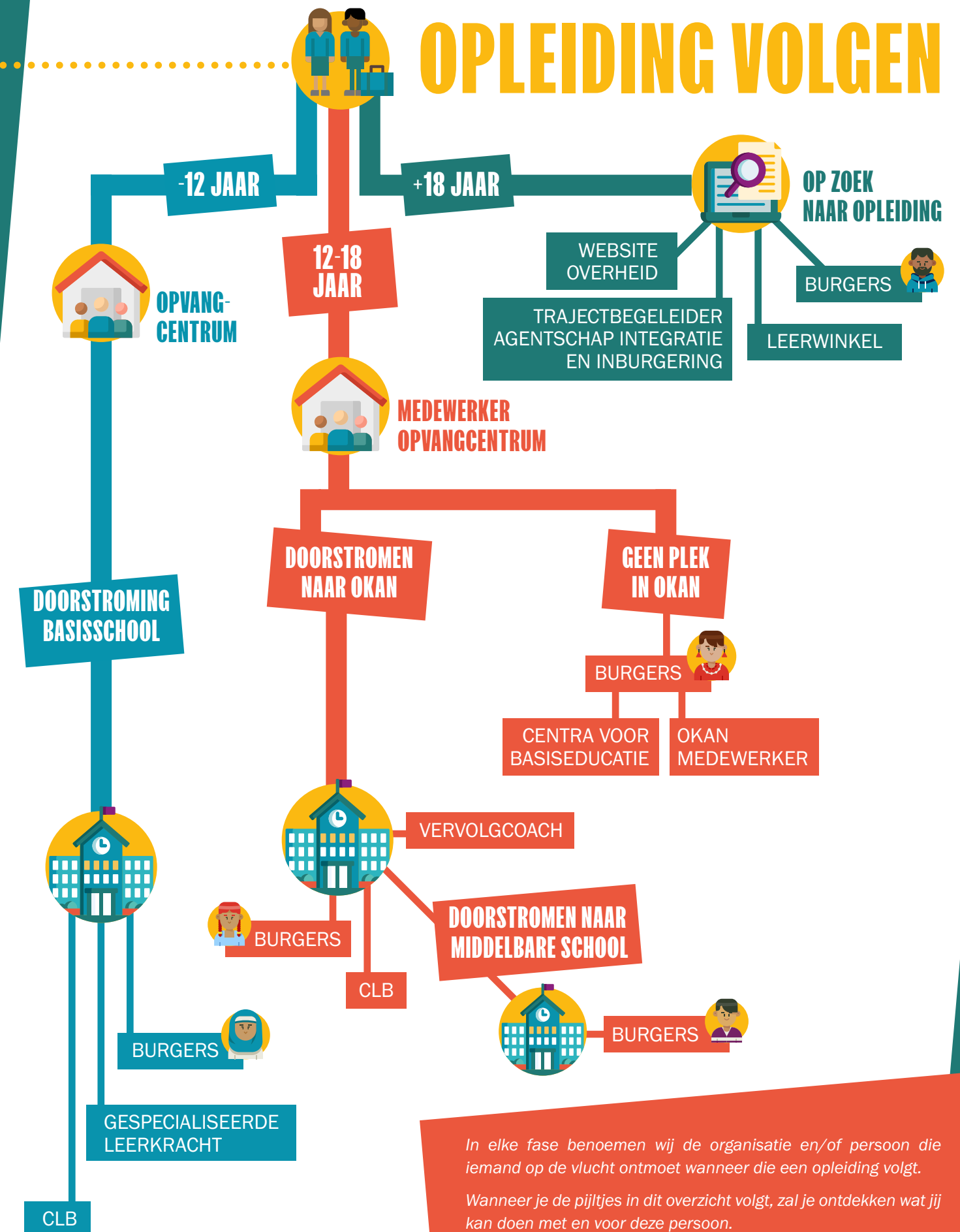
DE WEG NAAR EN KEUZE TUSSEN OPLEIDINGSMOGELIJKHEDEN

Wanneer de jongere aangeeft moeilijkheden te ervaren in de school of bij de studiekeuze kan je benoemen dat het **Centrum voor Leerlingenbegeleiding** (CLB) in de school een nuttig aanspreekpunt is. Het CLB is namelijk vaak al op de hoogte van de ondersteuning die de jongere al krijgt of nodig heeft, kent de leerkrachten, en heeft een breed netwerk binnen de sector. Volwassen nieuwkomers kan je aanraden een kijkje te nemen op de website van de **Vlaamse overheid** ⁷⁵ waar je een overzicht kan vinden van opleidingsmogelijkheden in Vlaanderen en Brussel.

Als de nieuwkomer zijn weg moeilijk vindt tussen de opties, kan je de **leerwinkel** aanraden. Daar kan een medewerker die het opleidingsveld in de regio goed kent de nieuwkomer informeren, coachen en oriënteren. Zowel jongeren als volwassenen kunnen er terecht. Op de website van de **Vlaamse overheid** ⁷⁶ kan je vinden waar de leerwinkels zich in Brussel en Vlaanderen bevinden.

Links en bronnen:

- 68. Feel Fine February 2021: <https://vluchtelingenwerk.be/feel-fine-february>
- 69. Feel Fine February 2022: <https://vluchtelingenwerk.be/feel-fine-february-2022>
- 70. Feel Fine February 2023: <https://vluchtelingenwerk.be/feel-fine-february-2023>
- 71. Centra voor Basiseducatie: <https://www.ligo.be/>
- 72. Mind-Spring Junior: <https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/begeleiding/migratie/mind-spring/cursussen-ovl/mind-spring-junior-14-18-jaar/>
- 73. Minor Ndako: <https://minor-ndako.be/watwedoan/steunfiguren/>
- 74. Vlaamse overheid - schooltoeslag: <https://www.groeipakket.be/tegemoetkomingen/schooltoeslag>
- 75. Vlaamse overheid - opleidingsmogelijkheden: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/cursisten>
- 76. Vlaamse overheid - leerwinkels: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/cursisten/waar-kan-ik-studeren/leerwinkels>

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die een opleiding volgt.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

HERENIGEN MET HET GEZIN

UITDAGINGEN TIJDENS DE PROCEDURE

Families die voor of tijdens de vlucht gescheiden raakten van elkaar hebben het recht om zich in België te herenigen, wanneer minstens een van de gezinsleden bescherming in België heeft. In principe zijn de gezinsleden in het buitenland de aanvrager en moeten zij de aanvraag indienen bij de ambassade of het consulaat van België in het land waar zij verblijven. In bepaalde situaties kan de aanvraag in België worden ingediend. Het is een complexe procedure met ook andere praktische drempels.

Zo is de bevoegde ambassade of het consulaat soms moeilijk te bereiken of afwezig in het land waar de gezinsleden verblijven. Ook is het niet eenvoudig om de juiste documenten te verkrijgen die de familiebanden bewijzen. Bijvoorbeeld moeten documenten aangevraagd worden bij officiële instanties van het thuisland, terwijl erkende nieuwkomers geen contact mogen opnemen met hen. Hierdoor valt de volledige verantwoordelijkheid op de gezinsleden in het thuisland. Maar gezinshereniging is soms ook moeilijk, omdat bepaalde vormen van relaties niet erkend of verboden zijn in het thuisland. De LGBTQI-gemeenschap is hierbij een kwetsbare groep. Daarnaast kan de chaos van het vluchten ervoor zorgen dat familieleden elkaar kwijtraken en niet op de hoogte zijn van waar hun familie verblijft. Tot slot is gezinshereniging duur. Zo kunnen de kosten hoog oplopen, bijvoorbeeld door de kostprijs van de aanvraag zelf, vertaling van documenten, de verplaatsing van en naar de ambassade of consulaat, of de vereiste DNA-testen.

Indien de nieuwkomer je aanspreekt over gezinshereniging en je advies vraagt, raden we je daarom aan een **advocaat** of organisaties te raadplegen met expertise hierover, zoals het **Agentschap Integratie en Inburgering (AgII)**⁷⁷, **de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)**⁷⁸, **Myria**⁷⁹ of het **Centrum voor Algemeen Welzijn** (CAW). Het AgII, DVZ of Myria kan jullie helpen om juridisch advies in te winnen. Het CAW kan de case opvolgen en de nieuwkomer bijvoorbeeld helpen bij het verzamelen van de juiste documenten. Het **Rode Kruis**⁸⁰ kan helpen bij het opsporen van gezinsleden.

Vrijwilliger tijdens een uitwisselingsmoment

Maak duidelijk dat je geen antwoord kunt geven op alle vragen. Spreek dat ook nadrukkelijk uit: Ik kan hier niet helpen, maar laten we samen zoeken naar iemand of iets die ons kan helpen.

Bron: [Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht](#)⁸¹

Weet ook dat de procedure lang kan duren (ongeveer negen maanden), waardoor dit mentaal zwaar kan wegen bij familieleden. Door het lange wachten verliezen ze vaak de hoop en het vertrouwen in de procedure. Verschillende studies tonen aan dat als mensen geen perspectief hebben op hereniging met hun gezin, ze ook moeilijker integreren en functioneren op de arbeidsmarkt. Blader naar het achtste hoofdstuk om te lezen hoe je de nieuwkomer hier samen met anderen best kan in ondersteunen.

UITDAGINGEN NA DE PROCEDURE

Ook wanneer gezinsleden herenigd zijn of de mogelijkheid tot hereniging bevestigd is, staat voor de gezinsleden geen zorgeloze periode te wachten.

Zo brengt gezinshereniging administratieve uitdagingen met zich mee en kan het zijn dat men op zoek moet naar een andere woning. Wie bijvoorbeeld als alleenstaande een sociale woning toegewezen kreeg, riskeert die te verliezen als het gezin er intrekt, zelfs als dit een tijdelijke oplossing is. Daarnaast kan het zoeken zijn naar een nieuw evenwichtige rolverdeling tussen de gezinsleden. Door lange tijd van elkaar gescheiden te leven, zijn ze namelijk in zekere mate vervreemd van elkaar.

Als je iemand ondersteunt in dit proces, dan kan het helpen om op voorhand stil te staan bij de verwachtingen die de persoon koestert over de gezinshereniging. Zo kan de persoon zich erop voorbereiden dat er ook lastige momenten kunnen komen. Ook kan je helpen om bepaalde administratieve zaken in orde te brengen. Sommige zaken kunnen namelijk al geregeld worden nog voor de familieleden effectief toegekomen zijn. Jullie kunnen bijvoorbeeld al op zoek gaan naar een school of een geschikte woning voor het hele gezin (lees verder in het [vierde hoofdstuk](#)).

Maar eigenlijk lopen de ondersteuningsnoden van elk gezin met een vluchtverhaal uiteen. Daarom ontwikkelden we een aparte [inspiratiegids](#)⁸² ‘gezinnen op de vlucht’ om jou mee te kunnen nemen in het verhaal van een recent aangekomen gezin en wat een *buddy* (weet je nog?) voor hen kan betekenen. We geven er concrete tips en tricks voor wanneer je aan de slag gaat.

“Wanneer je als ondersteuningsfiguur terechtkomt in een gezin zijn er heel wat zaken om rekening mee te houden. Je komt namelijk terecht in een gezin waar al een bepaalde dynamiek heerst, waar misschien heel wat uitdagingen zijn en zelfs spanningen. Door je luisterend en onbevooroordeeld op te stellen kan je als ondersteuningsfiguur heel wat bespreekbaar maken. Ga na wat de context is van het gezin. Er kan heel wat spelen in het gezin wat kan zorgen voor spanningen of stress. Door te luisteren naar hen kan je horen wat er speelt en kan je met hen zoeken naar de mogelijkheden.”

Bron: Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht⁸²

HERENIGEN MET HET GEZIN

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht ontmoet wanneer die herenigt met het gezin.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

De persoon die je ondersteunt geeft aan te willen herenigen met het gezin

WAT KAN JIJ DAARNAAST DOEN?

Jij kan helpen met administratieve zaken, zoeken naar school of woning,...

Lees onze gids “Ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht”

ADVIES VRAGEN

PROFESSIONELE HULP

OPSPOREN FAMILIE

- RODE KRUIS

CAW BEGELEIDING / VERZAMELEN DOCUMENTEN

- CAW

JURIDISCH ADVIES

MYRIA

ADVOCAAT

AGENTSCHAP INTEGRATIE
EN INBURGERING

DIENT
VREEMDELINGENZAKEN

Links en bronnen:

77. Agentschap Integratie en Inburgering (AgII): <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/gezinshereniging>

78. Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ): <https://dofi.ibz.be/nl/themes/third-country-nationals/gezinshereniging>

79. Myria: <https://www.myria.be/nl/grondrechten/recht-op-een-gezinsleven/gezinshereniging-met-begunstigden-van-internationale-bescherming>

80. Rode Kruis: <https://www.rodekruis.be/restoringfamilylinks/nl/opsporing/>

81 & 82. Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht: [https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/Inspiratiegids Gezinnen op de Vlucht - Vluchtelingenwerk Vlaanderen.pdf](https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/Inspiratiegids%20Gezinnen%20op%20de%20Vlucht%20-%20Vluchtelingenwerk%20Vlaanderen.pdf)

ZORGEN VOOR

HET EERSTE CONTACT

Vluchten is een bijzonder heftige ervaring die kan zorgen voor langdurige angst of stress of zelfs trauma. Dit wil niet zeggen dat alle mensen op de vlucht nood hebben aan intensieve psychologische zorg of therapie. Vaak kan het opbouwen van een sociaal netwerk, deelnemen aan sociale activiteiten of een goed gesprek hen al deugd doen.

Wanneer je met een nieuwkomer praat en je merkt dat hij/zij worstelt met negatieve gedachten of nood heeft aan een babbel met jou, is het belangrijk om een open houding aan te nemen en te luisteren. Graaf zelf niet naar details uit het verhaal, want dit kan niet alleen zijn/haar emotionele toestand verergeren, maar ook bij jou sporen nalaten en in extreme gevallen leiden tot secundaire traumatisering. Dat is een onbewuste reactie op de traumatische verhalen van een ander. Het lijkt alsof je de traumatische ervaring zelf meemaakte omdat je je inleeft in het verhaal.

Als de persoon weent, laat dit dan gebeuren. Vaak proberen we de ander te troosten door te zeggen 'niet huilen', maar onbewust kunnen personen dit opvatten als een verzoek om niet te voelen of te stoppen met het uiten van emoties. Gebruik de zin "ik begrijp je heel goed" alleen als je echt dezelfde ervaring hebt die de persoon zojuist heeft verteld. Dan zal het worden gezien als echte steun.

Nadat de persoon zijn zorgen met je heeft gedeeld kan je aangeven: "ik zie/ hoor dat het nu echt moeilijk voor je is. Is er iets wat ik voor jou kan doen?" Samen kunnen jullie dan kijken welke acties jullie kunnen ondernemen. Probeer ook hier vooral te luisteren naar de noden van de persoon. Vaak denken wij meteen aan het contacteren van een therapeut, maar voor velen is de stap zetten naar formele psychosociale hulp een grote drempel.

HULPVERLENINGSNETWERK

Als de stap naar een professionele hulpverlener te groot of niet nodig is, kunnen mensen met psychosociale moeilijkheden gebaat zijn bij laagdrempeligere en informelere hulp. Zo kan het al helpen om mensen met een gemeenschappelijke culturele of sociale achtergrond samen te brengen. Het opzoeken van gelijkgestemden die zich in een gelijkaardige situatie bevinden (of bevonden) kan immers een bron van troost, veiligheid en vertrouwdheid zijn. Je kan ook samen op zoek gaan naar online tools. Zo ontwikkelde het **Agentschap Integratie en Inburgering** (AgII) een **online wegwijzer**⁸³ in verschillende talen rond slecht slapen, piekeren en stress voor mensen op de vlucht. Ook brachten ze een **eerste hulp brochure**⁸⁴ (in 12 talen) uit voor mensen met een migratieachtergrond, die negatieve gevoelens en stress ervaren. **Care4refugees** biedt **ademhalingsoefeningen**⁸⁵ aan 10 verschillende talen.

Als de persoon toch aangeeft nood te hebben aan een gesprek met een professionele hulpverlener of iets wat je hen niet kan bieden, kan je contact opnemen met de **maatschappelijk assistent** van de persoon of **trajectbegeleider**. De assistent is meestal het beste op de hoogte van de achtergrond van de persoon, de steun die de persoon al krijgt en welke mogelijkheden er bestaan om die persoon verdere ondersteuning te bieden. Daarnaast kan je ook samen met de persoon op zoek gaan naar een professionele hulpverlener zoals een dokter, psycholoog of organisatie die psychologische en/of therapeutische hulp aanbiedt. Aangewezen organisaties zijn **Solentra**⁸⁶ of het **Centrum voor Algemeen Welzijn**⁸⁷ (CAW). Het CAW biedt onder andere **Mind-Spring workshops**⁸⁸ aan mensen met een vluchtverhaal, om hun veerkrachtiger te doen voelen. Ze bieden dit aan in de moedertaal van de deelnemers.

Laat taal geen drempel zijn als het originele aanbod niet in hun taal bestaat. Weet dat hulpverleners, erkende sociale instanties en lokale besturen een tolk kunnen aanvragen via het AgII. Een **tolk** mag alleen letterlijke vertalingen maken. Daarom is

het in de psychologische of psychotherapeutische hulpverlening vaak aangewezen om met een **interculturele bemiddelaar** te werken. Een interculturele bemiddelaar helpt taal- en cultuurverschillen te overbruggen en probeert op die manier de communicatie tussen hulpverleners en hulpvragers te verbeteren.

Door met een interculturele bemiddelaar te werken wordt de hulpverlening 'cultuurgevoeliger'. De bemiddelaar richt zich op de hulpvrager, door hem in te lichten over de cultuur en manier van werken van de hulpverlener. Maar de bemiddelaar richt zich ook op de hulpverlener, door achtergrondinformatie over de leefwereld van de hulpvrager te geven. Hierdoor kunnen hulpverleners diepgaander en effectiever werken. Daarnaast kan je beroep doen op een **sociaal tolk** of **hogescholen** aanspreken die een opleiding Tolken en Vertalingen aanbieden. Vaak kunnen studenten dit als een stagemogelijkheid zien.

ZELFZORG

Vergeet in iedere stap die je met de persoon onderneemt niet om voor jezelf te zorgen door je eigen grenzen te bewaken. Je inzetten voor mensen op de vlucht is een boeiende ervaring, maar het kan ook op sommige momenten zwaar, confronterend en frustrerend zijn.

Ga daarom op zoek naar mensen die jou kunnen helpen bij het oriënteren van het psychosociaal aanbod voor de nieuwkomer. Zo kan je steeds bellen naar een CAW voor advies of kan je terecht bij de **trajectbegeleider** of **maatschappelijk assistent** indien de persoon die je begeleidt die heeft. Maar zoek ook contact met anderen om je eigen gevoelens te bespreken, want praten helpt. **Vrienden of familie** kunnen een eerste aanspreekpunt zijn, maar indien nodig kan je ook beroep doen op een **hulpverlener**. Daarnaast organiseert **Vluchtelingenwerk Vlaanderen** regelmatig on- en offline ontmoetingsmomenten waar vrijwilligers in een veilige omgeving hun ervaringen delen en elkaar tips geven, onder begeleiding van een medewerker of hulpverlener. Ook kan je terecht op ons online ontmoetingsplatform voor vrijwilligers **We Welcome**⁸⁹. Het AgII ontwikkelde ook een online **infosessie**⁹⁰ voor vrijwilligers rond het mentaal welzijn van vluchtelingen en jezelf.

Ten slotte zijn er twee nuttige oefeningen die jou kunnen helpen wanneer je frustraties hebt of moeite hebt met loslaten: De eerste is de 'cirkel van betrokkenheid'. De twee is de zin 'moet ik dit nu doen'.

De cirkel gaat om het focussen op de zaken die jij kan beïnvloeden en het minder aandacht schenken aan de dingen waarover je weinig controle hebt. Het is een oefening waar je enerzijds de 'cirkel van betrokkenheid' tekent. Dit zijn zaken waar jij je zorgen om maakt, maar die je niet kan veranderen (politieke beslissingen, redenen

waarom mensen op de vlucht zijn, de moeilijke situatie waarin mensen zich bevinden, enzovoort). Teken anderzijds de 'cirkel van invloed'. Dit zijn zaken waar je een directe invloed op hebt, zoals iemand helpen met het leren van de taal. Neem nu een bewuste keuze om geen energie en aandacht te besteden aan de zaken die je in de 'cirkel van betrokkenheid' schreef.

De zin '**moet** ik dit nu doen' gaat over het aangeven van grenzen voor jezelf. Stel jezelf deze vraag 5 keer, maar leg de klemtoon steeds op een ander woord. Moet ik dit nu doen? Moet dit gebeuren? Is dit noodzakelijk? Moet ik **dit** nu doen? Ben jij de persoon die dit moet doen? Ben jij de enige die dit kan? Moet ik dit nu doen? Is deze taak of opdracht iets dat moet gebeuren? Moet ik dit **nu** doen? Op dit exact moment? Of kan het ook later? Moet ik dit nu **doen**?

Xandra groeimanager bij Samen Oplopen

Soms vragen mensen je dingen waarvan jij van tevoren niet had gedacht dat je daarvoor in het gezin zou komen. Wil jij als vrijwilliger een keer een van de gezinsleden naar het ziekenhuis brengen met je eigen auto? Dat kan, maar je bent niet hun persoonlijke chauffeur. De ene persoon vindt het geen enkel probleem om een keer te rijden, de ander vindt dat net heel vervelend. Dat is voor iedereen anders. Dat aanvoelen en daar rekening mee houden is heel belangrijk want daardoor houdt de vrijwilliger het langer vol en wordt het echt een langlopend traject. Daar heeft het gezin uiteindelijk het meeste aan, als het langer loopt ontstaat er meer vertrouwen en komt er meer boven drijven.

Bron: [Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht](#)⁹¹

Links en bronnen:

83 & 84. AgII - online wegwijzer/eerste hulp brochure: <https://www.integratie-inburgering.be/nl/slecht-slapen-piekeren-en-stress>

85. Ademhalingsoefeningen Care4refugees: <https://www.care4refugees.com/relax.html>

86. Solentra: <https://www.solentra.be/nl/>

87. Centrum voor Algemeen Welzijn: <https://www.caw.be/>

88. Mind-Spring workshops: <https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/begeleiding/migratie/mind-spring/cursussen-ovl/mind-spring-junior-14-18-jaar/>

89. We Welcome: <https://wewelcome.be/>

90. Online infosessie: <https://www.youtube.com/watch?v=8fgQyGA1JGo>

91. Inspiratiegids ondersteuningsnetwerken kwetsbare gezinnen op de vlucht: <https://vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/media/documenten/Inspiratiegids%20Gezinnen%20op%20de%20Vlucht%20-%20Vluchtelingenwerk%20Vlaanderen.pdf>

ZORGEN VOOR

DE PERSOON DIE JE ONDERSTEUNT

De persoon die je ondersteunt geeft aan dat hij/zij het moeilijk heeft.

JEZELF ALS VRIJWILLIGER

WEET JE NIET
WAT TE DOEN ?

MAATSCHAPPELIJK ASSISTENT OCMW

CAW

TRAJECTBEGELEIDER AGENTSCHAP
INTEGRATIE EN INBURGERING

INFORMELE
LAAGDREMPELIGE
HULP

VRIENDEN

BROCHURES,
ONLINE MATERIAAL

- CARE4REFUGEES
- AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING

PROFESSIONELE
HULP

DOKTER

PSYCHOLOOG

HULPVERLENERS
ORGANISATIES:

- CAW
- SOLERTRA

HELP, IK SPREEK
DE TAAL NIET

VRIENDEN,
STUDENTEN

INTERCULTURELE
BEMIDDELAAR

TOLK

HOE BEWAAR IK
MIJN GRENZEN?

VRIENDEN & FAMILIE

ANDERE
VRIJWILLIGERS

PROFESSIONELE
HULPVERLENER

- CAW
- PSYCHOLOOG
- DOKTER

WE WELCOME

AANBOD
VLUCHTELINGENWERK VLAANDEREN

In elke fase benoemen wij de organisatie en/of persoon die iemand op de vlucht of jij (kan) ontmoet(en) wanneer zorg nodig is.

Wanneer je de pijltjes in dit overzicht volgt, zal je ontdekken wat jij kan doen met en voor deze persoon.

Gaan jullie samen aan de slag en rijzen er vragen? Spreek dan de organisaties en/of personen aan die op jullie traject liggen.

Meer info vinden je terug in de tekst van dit hoofdstuk.

WAT NU?

We schreven deze starterskit omdat we jou een inzicht willen geven in het traject dat mensen op de vlucht doorlopen zodra ze in België aankomen. Maar ook om jou een overzicht te geven van organisaties die mensen op de vlucht (kunnen) tegenkomen wanneer ze dit traject doorlopen. In elk hoofdstuk gaven we je informatie en stonden we stil bij wat jouw plekje kan zijn tussen de nieuwkomer en de dienst- en/of hulpverlener (organisatie). Daarnaast reikten wij en andere burgers tips en netwerkkaarten aan om jou op weg te helpen wanneer je samen met de nieuwkomer aan de slag en op stap gaat.

We raden je aan om nu die netwerkkaarten naast je te leggen. Is er een thema dat bij jouw interesses aansluit of is er een specifieke uitdaging die jou aansprak? Ga dan terug naar dat thema en ontdek wat jij kan doen.

We willen jou alvast bedanken om deze kit te lezen en hierover na te denken. Dat je dit doet, toont voor ons immers aan dat je de (complexe) leefwereld van mensen op de vlucht probeert te begrijpen. Het geeft ons hoop dat je samen met ons en vele anderen wilt meewerken aan een warm en sterk onthaal van mensen op de vlucht in België.

We beseffen dat we je met deze kit niet alle antwoorden of de ultieme leidraad geven. Ook voor ons is het begrijpen van het traject en het kennen van organisaties en burgers die mensen op de vlucht ondersteunen een continu leerproces. Daarom blijven wij via onze ondersteuning voor vrijwilligers inzetten op uitwisseling en ontmoeting.

ONS AANBOD VOOR VRIJWILLIGERS

Regionale Steunpunten

In elke provincie ondersteunt een regiocoördinator vrijwilligers die zich inzetten voormensen op de vlucht. Dit doen ze door mensen die zich willen inzetten te begeleiden naar gepast vrijwilligerswerk, samenwerkingen te faciliteren tussen burgers en formele actoren en een aanspreekpunt te zijn voorburgers die noden, vragen, ideeën of signalen hebben.

Vormings- en ontmoetingsaanbod

Daarnaast organiseert de regiocoördinator in jouw provincie vormings- en ontmoetingsmomenten.

Online ontmoetingsplatform voor vrijwilligers We Welcome

Heb je een probleem en ben je benieuwd hoe anderen dit aanpakken? Bots je op een handige link of belangrijk nieuwsartikel? Via ons digitaal platform We Welcome kan je rechtstreeks in gesprek gaan met vrijwilligers in Vlaanderen en Brussel.

Tools

Je kan ook bladeren door de **tools** die we ontwikkelen om vrijwilligers inspiratie en tips te bezorgen. Vind ze terug op onze website!

Gastvrij Fonds

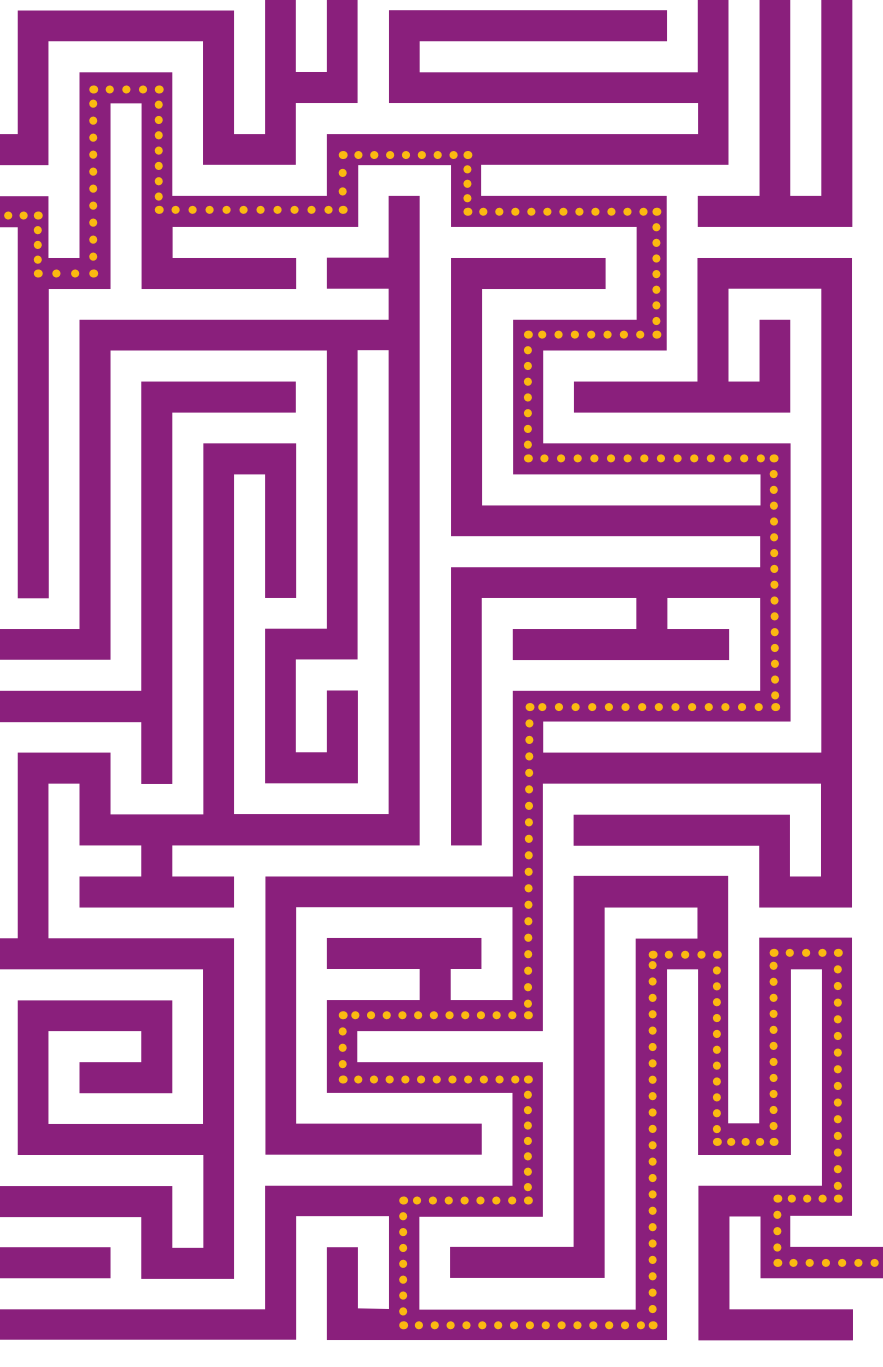
Vrijwilligers kunnen voor hun initiatieven een aanvraag tot steun indienen via een laagdrempelige projectoproep. Via het **Gastvrij Fonds** zamelen we namelijk geld in om vrijwilligers beter te ondersteunen.

Solidaire Steden en Gemeenten

Verder geven we advies en staan we burgers bij die van hun gemeente een solidaire gemeente willen maken. We doen dit onder de noemer van onze campagne Solidaire Steden en Gemeenten.

Lidmaatschap

Ten slotte kunnen vrijwilligersorganisaties met rechtspersoonlijkheid lid worden van Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

DANK

Deze Starterskit kwam tot stand met de steun van de **Vlaamse overheid**.

We bedanken alle **collega's** die aan deze starterskit hebben meegewerkt. Dank aan zij die hun kennis en expertise deelden. Dank aan zij op wiens sterke pen we beroep konden doen en zij die talloze uren opzoekings- en puzzelwerk verrichtten om de vele informatie naar een heldere gids te vertalen.

Daarnaast bedanken we **Gastvrij Netwerk vzw** en alle mensen die ons rijkelijk tips en advies verleenden en hun verhaal met ons deelden.

